

Saimaan Ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Uusyhteisöllisyyden, osallisuuden ja johtamisen koulutusohjelma
Ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Marianne Torikka

Tuuha Tupaa!

- Käyttäjälähtöistä yhteisöllisen tilan kehittämistä
Toimintakeskus Suvannossa

Tiivistelmä

Torikka Marianne

Tuuha Tupaa! – Käyttäjälähtöistä yhteisöllisen tilan kehittämistä Toimintakeskus

Suvannossa, 52 sivua, 2 liitettä

Saimaan Ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan ylempi AMK, Lappeenranta

Uusyhteisöllisyyden, osallisuuden ja johtamisen koulutusohjelma

Opinnäytetyö 2019

Ohjaajat: Lehtori Birgitta Lehto, Yliopettaja Mari Kokkonen ja Yliopettaja Tarja

Tapio, Saimaan Ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyön tarkoitus oli kuvata Toimintakeskus Suvannon arjen olohuoneen Tuvan kehittämisprosessia ja tuoda ageing in place-ajattelun periaatteita Suvannon toimintaan. Suvanto on Savitaipaleen Vanhaintuki ry:n ylläpitämä vanhusten palveluasumista ja tehostettua palveluasumista tuottava palvelutalo. Suvanto oli mukana hallituksen kärkihankkeessa Täydentäen toimivaa, jossa Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin, Eksoten, kanssa kehitettiin Savitaipaleelle ikäystävällistä taajamaa. Arjen olohuone oli osa hanketta.

Opinnäytetyö oli laadullinen kehittämistutkimus, jonka aineistona olivat hankkeessa tuotetut dokumentit, asukaskyselyt ja Suvannon kehittämistyöryhmässä toteutettu aivoriihi-työpaja. Kehittämisessä lähtökohtana oli käyttäjien äänen kuuleminen, asiakaslähtöisyys, sekä ikäystävällisyyden huomioiminen. Muita keskeisiä teemoja olivat osallisuus ja yhteisöllisyys.

Tutkimuksen lopputuotos oli prosessikuvaus-malli Suvannon Tuvasta. Hankkeessa ikäystävällistä taajamaa kehitettiin asiakaskeskeisesti ja -lähtöisesti. Tärkeitä asioita kehittämisessä olivat kohderyhmän osallistaminen, osallisuus ja yhteisöllisten rakenteiden mahdollistaminen. Kehittämisessä huomioitiin ikääntyneiden asumisen ja palvelujen yhdistäminen ja palveluvalikon sopivuus kotona asumisen mahdollistumiseksi. Ageing in place-ajattelulle tyypillisesti ideana oli ”paikallaan ikääntyminen”, jossa omasta kotoa ei tarvitse siirtyä muualle, vaikka toimintakyky huononisi.

Asiasanat: ageing in place, ikääntyminen, sosiaaligerontologia, yhteisöllisyys, osallisuuden vahvistaminen, asiakaslähtöisyys, asukaslähtöisyys, elinympäristö, ympäristögerontologia.

Abstract

Marianne Torikka

Welcome to Tupa - Development of customer-oriented communal space in Toimintakeskus Suvanto, 52 pages, 2 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Health Care and Social Services, Lappeenranta

Degree Programme in Social Service Counselling, Participation and Management

Master 's Thesis 2019

Instructors: Lecture Birgitta Lehto, Saimaa University of Applied Sciences, Principal lecture Mari Kokkonen and Principal lecture Tarja Tapio, Saimaa University of Applied Sciences

The aim of the thesis was to describe the development process of Tupa in Toimintakeskus Suvanto, and to incorporate the principles of aging in place-thinking into the activities of Suvanto. Suvanto is a service house for elderly people. It also provides services to all citizens. Suvanto was involved in the government's project, where the age-friendly agglomeration in Savitaipale was developed.

The thesis is a qualitative development study. The data consisted of documents, questionnaires and a brainstorming workshop in a Suvanto development team. The starting point for development was listening to users' voice, customer orientation, and taking into account age-friendliness. Other key themes were participation and communality.

The result of the research is a process description model from Suvanto's Tupa. It turned out that the project developed an age-friendly agglomeration in a customer-oriented way. Important aspects in the development were participation and communality. The development took into account the combination of housing and services for the elderly, and the suitability of the services to enable home living. The idea of aging in place is that one do not have to move from own home, even if ability is reduced.

Keywords: aging in place, aging, social gerontology, communality, participation, customer orientation, resident orientation, residential environment, environmental gerontology.

Sisältö

1 Johdanto.....	5
2 Ageing in place sosiaali- ja ympäristögerontologisenä näkökulmana	6
2.1 Sosiaaligerontologia	6
2.2 Ympäristögerontologia.....	7
2.3 Tilat ja toiminta yhteisöllisyyden mahdollistajana	8
2.4 Osallisuuden vahvistaminen	10
3 Ikäystävällisten asuinalueiden asiakaslähtöinen kehittäminen Etelä-Karjalassa	11
3.1 Asiakaslähtöisyys	11
3.2 Täydentäen toimivaa-hanke	12
3.3 Yhteinen koti maalla-hanke	13
3.4 Arjen olohuoneet hyvinvoinnin lisääjinä	14
4 Opinnäytetyön tarkoitus ja kehittämistehtävä	15
5 Opinnäytetyön toteutus	16
5.1 Kohderyhmä	16
5.2 Kehittämistutkimuksen asetelma	16
5.3 Kehittämisprosessin aineisto	18
5.3.1 Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistot	19
5.3.2 Kuntalaisille osoitetut kyselyt	19
5.3.3. Aivoriihi	20
5.4 Aineiston analyysi.....	22
5.4.1 Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistojen analysointi.....	24
5.4.2 Kyselyiden analysointi.....	25
5.4.3 Aivoriihityöpajan aineisto.....	25
5.5 Eettinen tarkastelu.....	26
6 Tulokset.....	27
6.1 Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistot.....	27
6.2 Yhteenveto dokumenttiaineistoista, tyyppiesimerkki	33
6.3 Kyselyt	33
6.4 Aivoriihi	35
6.5 Kuvaus Tuvan kehittämisprosessista.....	38
7 Yhteenveto ja pohdinta	41
Lähteet	49

Liitteet

- Liite 1 Ikäystävällinen Savitaipale-kysely + 55-vuotiaille asukkaille
- Liite 2 Kysely Kyläpihatapahtuma 2018

1 Johdanto

Suomalainen yhteiskunta ikääntyy vauhdilla. Kyse ei ole vain vanhusten määrän kasvusta, vaan koko väestönrakenteen muutoksesta. (STM, 2017, 11.) Väestön vanhimpien ikäluokkien määrä kasvaa. Arvioiden mukaan vuonna 2030 65-vuotta täyttäneitä on 26 prosenttia väestöstä. Vuonna 2015 luku oli 19,8 prosenttia. (Tilastokeskus, 2015.) Julkisen vallan tavoitteena on purkaa ikääntyneiden laitoshoidtoa ja tuottaa palveluja tukea tarvitsevien koteihin. Tavoitteena on ikääntyneen omassa kotona asuminen mahdollisimman pitkään. Pyrkimys on ikääntyneen näkökulmasta hyvä, sillä se mahdollistaa asumisen kotona tutussa ympäristössä. Asuttaessa ikääntyneenä kotona mahdollisimman pitkään tarvitaan toimenpiteitä ikääntyneen osallisuuden ja toimijuuden tukemiseksi sekä syrjäytymisen ja yksinäisyyden ehkäisemiseksi.

Gerontologian tieteenala tutkii ikääntymistä, mm. ikääntyneen ympäristön näkökulmasta. Sosiaaligerontologiassa tarkastellaan ikääntymistä yhteiskunnallisena, sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä. Yksi keskeinen teema on ikääntyvän ja ympäristön välinen suhde ja sen muutokset. Ympäristögerontologia huomioi ympäristön merkitystä ikääntymisessä. Voidaan puhua ageing in place-ajattelusta, jonka mukaan ikääntyminen voi olla mahdollista omassa elinympäristössä huolimatta toimintakyvyn heikkenemisestä ja palvelujen tarpeesta. Viime vuosina on alettu ymmärtää ympäristön merkitys ikääntyneen hyvinvointiin. Kodista, ympäristöstä ja niiden välisestä vuorovaikutuksesta muodostuu ikääntyneen elämän merkityksellisyys. (Rowles & Chaudbury, 2005, 280 - 283.; Rowles & Bernard, 2013, 3 – 5.)

Sosiaali- ja terveysministeriö on Laatusuosituksella hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017 – 2019 asettanut tavoitteeksi mahdollisimman terveen ja toimintakykyisen ikääntymisen ja laadukkaiden ja vaikuttavien palvelujen turvaamisen ikääntyneelle väestölle. Tarvitaan oikea-aikaisia ja oikeanlaisia, lähellä olevia, yksilöllisiä palveluja, jotka lisäävät käyttäjän elämänlaatua. Hyvään elämänlaatuun kuuluvat myös arjen toimivuus ja itsemääräämisoikeus. (STM, 2017, 13.) Ikääntynyt halutaan nähdä aktiivisena toimijana, joka osallistuu oman elämänsä suunnitteluun omien voimiensa mukaan. Suosituksen

mukaan vahvistetaan iäkkäiden omaehtoista toimintaa ja eri toimijoiden, kuten järjestöt ja yritykset, yhteistä tekemistä sekä kunnan eri toimialojen yhteistyötä hyvinvoinnin edistämiseksi (STM, 2017, 16). Suosituksessa ilmenee ikäihmisen osallisuuden turvaamisen periaate (Hynynen, 2017a, 13). Vanhuspalvelulaki on säädetty turvaamaan ikääntyneen väestön laadukkaiden palvelujen saatavuutta, palvelujen tarpeen nopeaa ja kattavaa selvittämistä sekä ikääntyneiden hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn sekä arjen itsenäisyyden tukemista. Lain tarkoituksena on turvata ikääntyneiden mahdollisuus osallistua palveluprosessiin ja päättää omia palveluita koskevista valinnoista. (Finlex. 2012/20120980) Ympäristöministeriön Ikääntyneiden asumisen kehittämisohjelman (2013 – 2017) pää tavoitteena on parantaa asumisolaja, jotta kotona asumisen tavoite toteutuisi (Tuokkola, Nieminen & Konttajärvi, 2016, 7).

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tuottaa kuvaus Toimintakeskus Suvannon arjen olohuoneen Tuvan asukaslähtöisestä kehittämisprosessista. Työn tavoitteena on ageing in place-ajattelun tuominen osaksi Suvannon omaa toimintaa. Opinnäytetyö on osa Täydentäen toimivaa-hankkeen kehittämistyötä.

2 Ageing in place sosiaali- ja ympäristögerontologisenä näkökulmana

2.1 Sosiaaligerontologia

Sosiaaligerontologia tarkastelee ikääntymistä yhteiskunnallisena, sosiaalisena ja kulttuurisena ilmiönä sekä ikääntyneen ja ympäristön välistä suhdetta ja sen muutoksia elämän eri vaiheissa. Tavoitteena on ymmärtää yhteisön ja asuin ympäristön merkitys ikääntyneelle sekä ikääntyneen identiteetin ja roolin muuttuminen yhteisössä. Sosiaalinen kiinnittyminen asuin ympäristöön ja yhteisöllisyys edistää ikääntyneen itsenäisyyttä ja selviytymistä, mikä vaikuttaa mahdollisuuksien jatkaa asumista omassa kodissa, pienessä yhteisössä, jossa on rajalliset palvelut. (Rowles & Chaudbury, 2005, 280 – 283.)

Ageing in place-ajattelutapa tarkoittaa ”paikoillaan ikääntymistä”, toisin sanoen ikääntyneiden tulisi voida asua omassa elinympäristössään huolimatta toimintakyvyn heikkenemisestä ja palvelujen tarpeesta (Tuokkola ym. 2016, 7). Kyse ei

silti välttämättä ole samassa asunnossa asumisesta, vaan tutussa paikassa elämisestä. Kyse voi olla myös elinikäisestä kotiseudusta, asuinalueesta tai ikääntyneen valitsemasta asuinpaikasta, johon siirtyy tai palaa. (Hynynen, 2015b, 59 - 60.) Asuinympäristö tukee ikääntyneen elämänhallintaa ja itsenäistä selviytymistä. Ageing in place-ajattelussa korostuu ikääntyneen oma toimijuus, ja tukijärjestelmä palveluineen, joka on luonnollinen osa päivittäistä arkea. Tukijärjestelmään katsotaan kuuluvan perhe, ystävät, naapurit, julkiset palvelut, järjestöt ja uskonnolliset yhteisöt. Onnistunut ageing-in-place edellyttää sekä ikääntymisen sopivaa asuntoa, ympäristöä että palvelu- ja tukijärjestelmää. (Välikangas, 2009, 8 – 9.)

2.2 Ympäristögerontologia

Ympäristögerontologia tarkastelee ikääntymistä ja ympäristöä. Maailman terveysjärjestö WHO on tehnyt kaupungeille ikäystävällisen asuinalueiden kehittämiseen oppaan Global Age-friendly cities. Sen tarkoituksena on edistää hyvinvointia ja aktiivista ikääntymistä ja sen myötä hyödyntää mahdollisuuksia ja voimavaroja, joita ikääntyneiden kasvavalla joukolla on tarjottavana yhteiskunnalle. Ikäystävällinen ympäristö kannustaa aktiiviseen ikääntymiseen tarjoamalla mahdollisuuksia terveyden ylläpitämiseen, osallistumiseen ja turvallisuuteen sekä elämänlaadun parantamiseen. Asuinalueen on mukautettava rakenteita ja palveluja erilaisiin tarpeisiin. Sosiaalinen osallistuminen ja sosiaalinen tuki liittyvät vahvasti terveyteen ja hyvinvointiin koko elämän ajan. Osallistuminen vapaa-ajan, sosiaalisiin, kulttuurisiin ja hengellisiin aktiviteetteihin antaa mahdollisuuden jatkaa osaamisensa harjoittamista, kunnioitusta ja arvostamista sekä ylläpitää tai luoda huolehtivia suhteita. Se edistää sosiaalista integraatiota ja osallisuutta, johon kuuluvat: esteettömyys, monipuolinen toiminta ja toiminnan edullisuus ja muunneltavuus, toiminnasta ja tapahtumista tiedottaminen, osallisuus ja sukupolvinen yhteisöllisyys. (WHO, 2007, 1, 5, 38 – 42.)

WHO:n Age friendly cities-projektin aineistosta on koottu kriteeristö, jolla määritellään ikäystävällisen kaupungin teema-alueet. Teemoja ovat ympäristö ja julkiset rakennukset, liikenne, asuminen, osallistuminen, arvostus ja osallisuus, yhteiskunnallinen osallistuminen ja työelämä, tiedonvälitys sekä sosiaali- ja terveyspalvelut. (Hynynen, 2015b, 56.)

Uusiseelantilaisessa tutkimuksessa tutkittiin, miten 56 – 92 - vuotiaat ymmärtävät Ageing in place-käsitteen. Tulokset osoittivat, että ikääntyneet halusivat valinnanmahdollisuuksia asumisjärjestelyihinsä sekä palveluja ja mukavuuksia. (Allen, Guerman, Leibing, Reeve & Wiles, 2012, 357 - 366.) Ageing in place-ajattelun mukaisen strategian etuna pidettiin turvallisuuden ja osallisuuden tunnetta ja yhteyden tunnetta suhteessa tuttuihin ihmissuhteisiin, kotiin ja yhteisöihin. Hyvinvoinnin näkökulman lisäksi merkityksellistä oli vuorovaikutuksellinen toiminta kodin ulkopuolella. Sitoutuminen paikkaan ei ollut vain tunnetila, vaan sillä oli merkittävä vaikutus konkreettisenä voimavarana vanhenemiselle omassa yhteisössä. Tutkimuksesta voidaan osoittaa, että asuinympäristöjen ja toiminnan suunnittelussa asiakaslähtöisyys ja ikääntyneiden osallisuus ovat hyvin tärkeitä. (Allen ym. 2012, 357 - 366.)

Tulevaisuudessa tarvitaan ikäihmisille soveltuvia asuinalueita enemmän. Alueiden suunnittelun tulee olla tarvelähtöistä, ja siinä tulee huomioida ikääntyvien omat voimavarat, järjestöjen, vapaaehtoisten ja yritysten yhteistyö sekä hoiva- ja hoitopalvelut. (Hynynen, 2017a, 27.) Ikäystävällisten asuinalueiden kehittämisen lähtökohtana on Ikäihmisten palveluiden laatusuositus (STM, 2017, 24 - 25.) Ympäristöministeriön raportissa Palvelukortteli (Verma, Kurkela, Suominen, Taegen & Vauramo, 2017) kuvataan mallia, jossa voidaan yhdistää asuminen ja palvelut. Palveluja tuottavat sekä julkinen että yksityinen sektori yhteistyössä järjestöjen, seurakunnan ja vapaaehtoistoimijoiden kanssa. Kokonaisuus mahdollistaa yksilölliset palvelut ja asumisen. Palvelukorttelin ajatuksena on, että tarpeisiin vastaavat, matalan kynnyksen palvelut ovat lähellä ikääntyneitä asukkaita. Palveiluilla voidaan tukea ikääntyneiden itsenäistä elämää ja sosiaalisia verkostoja. Lähtökohtana on, että palvelut (ravintolapalvelut, harrastustilat yms.) ovat kaiken ikäisten alueen asukkaiden käytössä, jolloin vältetään eriyttämistä eri ikäryhmiä. (Verma ym. 2017, 11 – 13, 51.)

2.3 Tilat ja toiminta yhteisöllisyyden mahdollistajana

Yhteisöllisyyden uudelleen nousu yksilöllisyyttä ja yksilönvapautta korostavan ajattelun vastapainoksi syntyy yhteisöllisten velvollisuuksien tarpeesta. Puhutaan uusyhteisöllisyydestä, jolla tarkoitetaan uudenlaisia yhteisöllisyyden muo-

toja, esimerkiksi virtuaalisia yhteisöjä internetissä, mutta myös yhteisöjen uudenlaisista rakentumisista. Haetaan uudenlaisia yhteistyömuotoja, esimerkiksi perustamalla yhteisiä kokoontumistiloja tai järjestotaloja. (Väyrynen, Kostamo-Pääkkö & Ojanen, 2015, 22 – 25.) Ympäristöministeriön raportissa Kotoa muiden seuraan arvioitiin asuinalue- ja talokohtaisia yhteistiloja ja -toimintaa ikääntyneiden näkökulmasta. (Tuokkola ym. 2016.) Raportissa viitataan Allardtin hyvinvointiteoriaan, jonka mukaan hyvinvointi koostuu kolmesta ulottuvuudesta, elintasosta (having), yhteistyysuhteista (loving) ja itsensä toteuttamisesta, olemassaolosta (being) (Allardt, 1976, 38). Tila- ja toimintaratkaisut liittyvät yhteisyysuhteisiin (loving) ja itsensä toteuttamiseen (being) (Tuokkola ym. 2016, 36).

Yhteisöllisyys ei ole samanlaista kuin ennen, esimerkiksi spontaani kyläilykulttuuri on vähentynyt. Järjestetyille toiminnalle on syntynyt tarve. Yhteisöllinen toiminta auttaa ylläpitämään ikääntyneiden hyvinvointia. Toimintakykyiset ikääntyneet ovat koko yhteiskunnan etu. Ikääntyneiden tarpeet yhteisöllisyyteen liittyvät yksinäisyyden ja turvattomuuden torjumiseen, yhteenkuulumiseen ja itsensä toteuttamiseen. Palvelukeskusten ja vastaavien toimipaikkojen yhteydessä olevat tilat ovat tärkeitä ikääntyneille. Palvelutalojen ja hyvinvointikeskusten yhteydessä on usein saatavilla muitakin hyvinvointia tukevia palveluja, esimerkiksi lounas- ja ateriapalvelut ja fysioterapeutin, hierojan, jalkoehoitajan vastaanotot. Palvelutalot ovat myös fyysisinä rakennuksina usein esteettömiä ja helposti saavutettavia. (Tuokkola ym. 2016, 35 - 37.) Myös kuntaliiton oppaassa Sujuvampi arki ikääntyville korostetaan tilojen tärkeyttä ja esitetään tilojen yhteiskäytön lisäämistä. Esimerkiksi ehdotetaan, että päiväkotien tiloissa voisi iltaisin kokoontua ikäihmisten harrastuspiiri. (Ruonakoski, 2004, 49.)

Asumisen uudet vaihtoehdot ja hyvä vanhuus – ASUVA -hankkeessa on kartoitettu kotimaisia ja kansainvälisiä keinoja asumisen yhteisöllisyyden parantamiseksi (Jolanki, Leinonen, Rajaniemi, Rappe, Räsänen, Teittinen & Topo. 2017). Tulosten mukaan esteettömät ja turvalliset asuinympäristöt sekä monimuotoiset yhteiset sisä- ja ulkotilat edistävät yhteisöllisyyttä. Yhteisöllinen toiminta edistää ikääntyneiden hyvinvointia ja osallisuutta, lisää sosiaalisia kontakteja sekä helpottaa vastavuoroista auttamista. Lisäksi se vähentää yksinäisyyden ja turvattomuuden tunnetta. Onnistuneet toimintamallit ovat asukaslähtöisiä ja

perustuvat asukkaiden, järjestöjen, kuntatoimijoiden ja palveluntuottajien yhteistyöhön. Asukaslähtöisyys tulisi toteutua jo suunnitelmavaiheessa, sekä läpi prosessin, toteutuksesta ja arvioinnista toiminnan kehittämiseen. Asuinalueen ikääntyneet ja vanhusneuvostot tulisi ottaa mukaan suunnitteluun. Kun toimijoita on useita, saadaan laajempi käsitys asuinalueiden asukkaiden tarpeista ja toiveista sekä pystytään hyödyntämään resursseja tehokkaammin. Palvelutalojen ja päiväkeskusten toimintatiloja on hyvä kehittää toimintakeskuksiksi, joissa löytyy tiloja ja toimintaa eri-ikäisille käyttäjäryhmille. Ikääntyneiden yhteisöllisyydestä puhuttaessa esiin nousee toistuvasti ajatus sukupolvet ylittävästä toiminnasta. Ikääntyneiden tulisi olla osa yhteiskuntaa ja voida osallistua toimintaan eri-ikäisten kanssa. (Jolanki, ym. 2017, 112 – 115, 119 – 122; Tuokkola ym. 2016, 37.)

2.4 Osallisuuden vahvistaminen

Sosiaalinen osallisuus ja kuuluminen johonkin yhteisöön ehkäisevät syrjäytymistä. Ikääntyneiden kohdalla sosiaalinen osallisuus tarkoittaa mahdollisuutta luoda ja ylläpitää sosiaalisia suhteita, osallistua yhteisön toimintaan monipuolisesti sekä saada apua arjen toimintoihin. (Suomi & Hakonen, 2008, 232 – 235). Ikääntyneen osallisuus voidaan nähdä positiivisena kehänä, jossa osallisuuden kokemus voi olla voimaannuttavaa sekä vaikuttamisen ja toimimisen halua lisäävää. Kun ikääntynyt itse on toimijan roolissa ja päättää omista asioistaan lähiverkostojen, vapaaehtoisten ja ammatti-henkilöiden tukemana, hänelle syntyy kokemus omasta kykenemisestä. Ikääntynyt nähdään kykenevänä toimijana ja ikääntyminen positiivisena. (Kairala, 2010.) Valitettavasti mediassa ikääntymisestä uutisoidaan negatiivisesti ja luodaan uhkakuvia ikääntyneiden määrän kasvusta ja sen aiheuttamista yhteiskunnallisista taloudellisista tms. ongelmista (Finne-Soveri, 2016). ASUVA-hanke osoitti, että ikääntyneiden osallisuutta omassa asuin-yhteisössä paransi yhteisöllinen toiminta. (Jolanki ym. 2017, 123.) Eurooppalaisissa tutkimuksissa (vuosina 2002 – 2004) todettiin, että niissä hankkeissa, joissa oli palveluvalikoimassa yhdistysten ja vapaaehtoisjärjestöjen järjestämää monimuotoista toimintaa (retkiä, keskustelutilaisuuksia, bingoa, lounas- ja illallistapah-tumia sekä ystäväpalvelua), osallistuminen lisääntyi ja ikääntyneiden mieliala koheni. (Suomi. & Hakonen, 2008, 234.) Yhteisöt, joissa on mahdollista tulla kuul-luksi omana itsenään ja tunnustetuksi merkityksellisenä osana yhteisöä, tukevat

osallisuutta. Tunne siitä, että osa jotakin laajempaa kokonaisuutta, saa aikaan osallisuuden kokemuksen. (Ryynänen, 2016, 137 – 138.)

Toimintaa kehitettäessä on huomioitava ikääntyvien moninainen joukko. He eivät ole yhtenäistä massaa, vaan yksilöitä, joilla on erilaisia tarpeita ja toiveita. Vanhustyönkeskusliiton Eloisa Ikä -hankkeen Ilmeikäs arkitutkimuksessa todetaan, että järjestettyyn toimintaan osallistuvat usein jo valmiiksi aktiiviset ja ulospäin suuntautuneet sosiaaliset henkilöt ja pohditaan *kuka kehittäisi aktiviteetteja, joissa introvertimpikin ihminen voisi tuntea olonsa mukavaksi?* (Pietilä & Saarenheimo, 2017, 160.) Kotoa muiden seuraan-raportin mukaan osalle ikääntyvistä mielekästä sisältöä elämään antoi toisten tekemisen seuraaminen, mukana oleminen katselemalla (Tuokkola ym. 2016, 12). Tällaiset asiat tulee myös ottaa huomioon toimintaa suunnitellessa. Kaikkien ei ole pakko osallistua itse toimintaan, osallisuuden kokemus voi toteutua yhteisöllisyyden me-hengen kautta, porukkaan kuulumisena. Ryhmän tutuksi tuleminen voi myös rohkaista osallistumaan esimerkiksi keskusteluihin.

3 Ikäystävällisten asuinalueiden asiakaslähtöinen kehittäminen Etelä-Karjalassa

3.1 Asiakaslähtöisyys

Palvelujen käyttäjät tulisi nähdä aktiivisina toimijoina, ei passiivisina toimenpiteiden kohteina. Ikäihmisten palvelujen laatusuosituksessa korostetaan ikääntyneen omaa, voimavarojensa mukaista osallisuutta ja toimijuutta palveluprosessissa. Suositusten mukaan asiakas- ja palveluohjauksen tulee turvata asiakkaan osallisuuden ja valintojen turvaaminen. Päätöksenteossa ja kehittämisessä tulee kuulua iäkkään ääni ja heidän itsemääräämisoikeutensa on turvattava. Tämä edellyttää palveluntuottajien ja ikääntyneiden yhdessä tekemistä. (STM, 2017, 13, 17-19.) Vanhuspalvelulain 1. luvun 1. § mukaan lain tarkoituksena on *parantaa ikääntyneen väestön mahdollisuutta osallistua elinoloihinsa vaikuttavien päätösten valmisteluun ja tarvitsemiensa palvelujen kehittämiseen kunnassa.* (Finlex. 2012/20120980.)

Asiakslähtöisyyttä määritellään edelleen organisaatioiden näkökulmasta, vaikka asiakslähtöisyyden merkitys ymmärretään. Organisaatioiden näkökulmasta palvelujen kehittämisessä on kyse malleista ja järjestelmistä, kun asiakasnäkökulmassa kyse on kokemuksellisuudesta ja palvelun vastaamisesta asiakkaan tarpeeseen. Asiakkaan ja hänen tarpeensa tulee olla palvelun kehittämisen keskiössä. (Virtanen, Suoheimo, Lamminmäki, Ahonen & Suokas, 2011, 11 – 12.) Jotta asiakslähtöisyys toteutuu kehittämisessä, asiakslähtöisyyden on oltava organisaation toimintaa ohjaavana arvoperustana ja toiminnan on oltava vastaavuuksista. Tämä edellyttää vuoropuhelua ja yhteisymmärrystä asiakkaan ja palveluntarjoajan välillä. Asiakastiedon lisäksi hyödynnetään tietoa asiakkaan tarpeista. Asiakaskeskeisyys tarkoittaa sitä, että asiakas on palvelujen keskipisteessä ja palvelut on organisoitu häntä varten. Asiakaskeskeisyyden seuraava vaihe on asiakslähtöisyys. Siinä asiakas ei ole vain palvelujen kehittämisen kohde, vaan hän osallistuu kehittämiseen itse. Asiakslähtöisessä kehittämisessä suunnittelu ja toteutus tapahtuu asiakkaan kanssa yhdessä. Asiakas nähdään yhdenvertaisena toimijana, tasavertaisena kumppanina. (Virtanen ym, 2011, 18 -19.)

3.2. Täydentäen toimivaa-hanke

Ikärakenteen nopean muutoksen vuoksi valtiolta on toimenpiteillään siirtänyt vanhustenhuollon painopistettä avohuollon palveluihin, kotihoitoon ja omaishoittoon. Suomen hallitus oli asettanut (2016) sosiaali- ja terveysministeriölle viisi kärkihanketta, joista Täydentäen toimivaa-hanke panosti erityisesti Ikäihmisten kotihoidon ja omaishoidon kehittämiseen ja vahvistamiseen. Vuosina 2016 – 2018 toteutettu Täydentäen toimivaa-hanke (jatkossa: Täytyy-hanke) kehitti palvelurakenteita ja asumisratkaisuja sellaisiksi, että ikääntyneistä yhä suurempi osa voisi asua omassa kodissa mahdollisimman pitkään. Tarkoituksena ei ollut nykyisten toimintojen korvaaminen uudella, vaan saada aikaan ikääntyviä ihmisiä paremmin palveleva kokonaisuus täydentämällä nykyisiä toimintamalleja. (Täydentäen toimivaa, 2016.) Täytyy-hankkeen osahankkeen, Kyläpihan pilottikuntana oli Savitaipale ja kohderyhmänä savitaipalelaiset ikääntyneet. Kunnan kotisivun mukaan Savitaipaleella oli 31.12.2017 asukkaita 3483, joista yli 65-vuotiaita

oli 34 % (Savitaipale, 2019). Ikääntyneiden osuus kunnan väestöstä tulee kasvaan vuoteen 2040 mennessä, jolloin 65-vuotta täyttäneitä on 44 % (Partanen & Lehtovaara, 2019, 110). Hankkeen tavoitteena oli ikäystävällisen taajaman mallin kehittäminen. Kehittämisen kohteena oli asuminen, asumisen ja palvelujen yhdistäminen, kulkureitit, ”palvelupolku”, ikääntyneiden mielekäs toiminta, perhehoito ja arjen olohuonetyyppinen toiminta. Hankkeessa kumppaneina olivat Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiiri, Eksote ja Savitaipaleen Vanhaintuki ry:n Toimintakeskus Suvanto. Yhteistyötä tehtiin paikallisten toimijoiden, kuten kunnan, seurakunnan, Vanhusneuvoston, Suomen Punaisen Ristin paikallisosaston sekä muiden paikallisten järjestöjen ja yritysten sekä Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socomin kanssa.

Suvanto kehitti hankkeessa matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa toimintakeskuksen tiloihin. Kohtaamispaikan, arjen olohuoneen, on tarkoitus tukea savitaipalelaisten ikäihmisten arjessa selviytymistä ja heidän osallisuuttaan ja yhteisöllisyyttään. Arjen olohuoneen tarkoitus on olla osa ikäystävällisen taajaman palvelutarjontaa ja sen tavoitteena on ennaltaehkäistä savitaipalelaisten ikäihmisten yksinäisyyttä ja syrjäytymistä sekä lisätä heidän elämänlaatua ja -hallintaa, hyvinvointia ja itsenäisyyttä. Arjen olohuone-toimintamallia kehitettiin yhdessä ikääntyneiden ja paikallisten toimijoiden kanssa. Myös Suvannon liiketoiminta- ja toimintasuunnitelmassa (2018) mainitaan tavoitteiksi mahdollisuuksien luominen yhteisöllisyyden toteutumiseksi ja osallistuminen ikäystävällisen taajaman toteuttamiseen.

3.3. Yhteinen koti maalla-hanke

Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskuksen (Socom) Yhteinen koti maalla-hankkeessa (2016 – 2018) parannettiin ikääntyneiden mahdollisuuksia asua maaseudulla tutussa asuinympäristössä kehittämällä erilaisia yhteisöllisen asumisen ratkaisuja. Hankkeen tavoitteena oli myös lisätä maaseudun elinvoimaisuutta ja palvelun kysyntää paikallisilta hoiva-alan, kotipalvelun ja rakennusalan yrittäjiltä. Hankkeessa kehitettiin uusia, maaseudulle soveltuvia yhteisöllisen asumisen muotoja, kuvattiin muutostarpeita rakennetussa ympäristössä, selvitettiin yhteisöllisen asumisen mahdollisuuksia ja kustannuksia sekä arviotiin hankkeen vaikutuksia ja tuloksia sekä levitettiin tietoa toteutetuista malleista. (Socom.

2018.) Hankkeessa valittiin kolme pilottialuetta, Jamilahden opisto Haminassa, Rautjärven Asemanseudun taajama ja Luumäen Kangasvarren koulu. Näissä kohteissa selvitettiin yhdessä paikallisten asukkaiden ja muiden toimijoiden (palveluyrittäjät, kuntapäätäjät, järjestöt ja yhdistykset) kanssa yhteisöllisen asumisen tarpeet, tavoitteet ja mahdollisuudet. (Työtehoseura, 2018.)

3.4. Arjen olohuoneet hyvinvoinnin lisääjinä

Ikääntyneen arjen olohuoneella tarkoitetaan matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa, joka tukee ikääntyneen arjessa selviytymistä. Ympäristöministeriön raportissa (4/2017) tarkastellaan kuntien varautumista ikääntyneiden asumistarpeisiin. Selvityksessä esitetään toimenpide-ehdotuksia esiin nousseista keskeisistä teemoista vetovoimaisen asumisen toteutumisesta. Palvelualueiden kehittämisen toimenpiteistä mainitaan mm., että palvelualueella tulisi olla erilaisia yhteisöllisiä tiloja ja yhteisöllistä asumista sekä monen sukupolven yhteisöllistä toimintaa. (Hynynen, 2017a, 49.)

Onnistunut ageing-in-place-ajattelu edellyttää ikääntyneen omaa toimijuutta sekä ikääntymiseen sopivaa ympäristöä että asumis-, palvelu- ja tukijärjestelmää (Välikangas, 2009, 9.) Arjen olohuone voi olla osa tukijärjestelmää, jossa toimijuuden kautta asukkaan osallisuuden kokemukset mahdollistuvat.

Arjen olohuoneesta on tehty joitakin AMK-opinnäytetöitä. Theseuksen kautta haetut ja löydetyt työt ovat eri tavalla toteutettuja, tai erilaisista lähtökohdista kuin Toimintakeskus Suvannossa Täytyy-hankkeen puitteissa tehtävät kokeilut. Opin näytetyö Eloisa ikähankkeessa ”Ikäihmisten olohuone-toiminta ikääntyneiden arjen hyvinvointia lisäämässä” kattaa tiedonkeruun asiakkaiden kokemuksista arjen olohuone-toiminnasta. Toiminta oli jo käynnistynyt, ja tutkijoiden rooli oli kerätä asiakkaiden kokemuksia toiminnasta. Tuloksissa todetaan, että ikäihmisten olohuone-toiminta tuki kotona asumista ja edisti hyvinvointia. (Kolari & Mertaniemi-Kinnunen, 2016.) Yhteisöllisen toiminnan merkitystä on tarkasteltu myös opin näytetyössä Likioma-projektin järjestämästä toiminnasta Tampereen Härmälän asukkaille. Merkittävää tutkimustuloksissa oli se, että järjestetty toiminta ja tilat koettiin pääsääntöisesti hyvinvointia parantaviksi tekijöiksi. (Alakallaanvaara & Kaarto, 2016.)

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (Eksote) teki arjen olohuone-kokeiluja liittyen TEAS-hankkeeseen, jossa päätavoitteena oli tuottaa tietoa siitä, miten julkisen palvelutuotannon tuottavuutta ja vaikuttavuutta voidaan parantaa iäkkäiden palvelukokonaisuutta kehittämällä. Kotona asumisen tueksi tarvitaan uusia innovatiivisia ja kustannustehokkaita, asiakkaalle lisäarvoa ja elämänlaatua tuottavia malleja. Toteutuksesta vastasivat Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus (Eksote), Lappeenrantaan teknillinen yliopisto (LUT) ja Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimia). Hankkeessa koottiin olemassa olevia toimintamalleja tukemaan kotona asumista. Kokemukset neljän kuukauden kokeilujakson arjen olohuone-toimintamallin pilotoinnista olivat hyviä ja tämän tyyppisen toiminnan tarpeellisuudesta kotona asuvien ikääntyvien hyvinvointiin saatiin vahvistusta. Hyvät käytännöt ja kehittämisideat olivat: fasilitaattorin (toiminnan vetäjän, ohjaajan) tarpeellisuus, markkinointi, verkostoituminen, kumppanuus, toiminnan sisällön merkityksellisyys, käyttömahdollisuudet haja-asutusalueella ja palvelutalojen osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäämisessä. (Valtioneuvosto, 2017, 40 – 43.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja kehittämistehtävä

Opinnäytetyön tarkoitus oli tuottaa kuvaus Suvannon arjen olohuoneen kehittämisen prosessista. Työn tavoitteena oli kuvauksen perusteella tuoda ageing in place-ajattelua sekä ikäystävällisen asuinympäristön kehittämistä osaksi Suvannon toiminnan kehittämistä. Opinnäytetyön kehittämistehtävänä oli kehittää asiakaslähtöisesti Toimintakeskus Suvannon oma arjen olohuonekonsepti osana ikäystävällistä taajamaa.

Matalan kynnyksen kohtaamispaikan, Suvannon arjen olohuoneen tarkoitus on tarjota ikääntyneille ja kaikille kuntalaisille mahdollisuus tulla harrastamaan, tapaamaan tuttuja, saamaan ystäviä, viettämään aikaa tai lukemaan päivän lehdet. Toiminnallinen matalan kynnyksen yhteistila tukee tutkimusten mukaan pitempään kotona selviytymistä (ageing in place) ja ehkäisee syrjäytymistä sekä mahdollistaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden kokemuksia. Toimintaa kehitettiin asiakaslähtöisesti. Asiakkaat itse voivat olla myös toiminnan toteuttajia (vertaisohjaajat, vapaaehtoiset ohjaajat). Olohuone on avoin kaikille ja kaiken ikäisille kuntalaisille.

5 Opinnäytetyön toteutus

5.1 Kohderyhmä

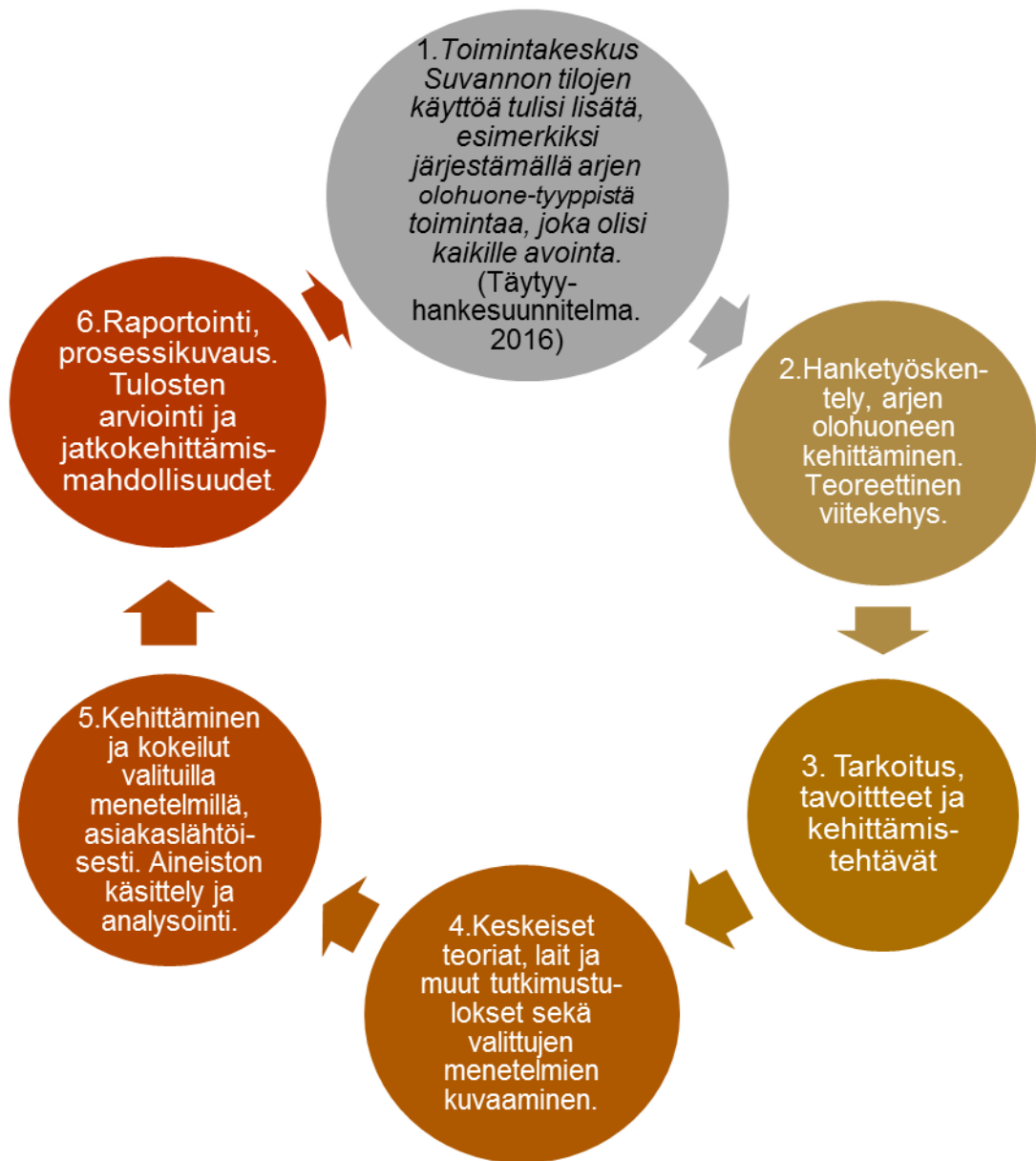
Opinnäytetyön kohderyhmänä ovat ikääntyneet savitaipalelaiset. Savitaipaleella ikääntyneiden määrä on suuri ja heille halutaan tarjota matalan kynnyksen kohtaamispaikkoja sosiaalisten kontaktien ja hyvinvoinnin lisäämiseksi sekä kotona selviytymisen tueksi. Tarkoituksena on siis tarjota ikääntyneille hyvinvointia lisäävää palvelua, jolla voidaan myös ehkäistä yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

5.2. Kehittämistutkimuksen asetelma

Kehittämistutkimus on kvalitatiivinen eli laadullinen. Pyrkimyksenä on kuvata todellista elämää tutkimalla kohdetta mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Aineistot kerätään todellisissa tilanteissa, arjen luonnollisessa ympäristössä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2010, 160 – 161.) Laadullinen tutkimus soveltuu tutkimukseen, jossa jostakin ilmiöstä halutaan saada hyvä kuvaus. Kuvauksen perusteella lisätään ymmärrystä, mistä ilmiöstä on kyse. (Kananen, 2015, 70 – 71.)

Opinnäytetyössä kuvattiin kehittämisen prosessia. Prosessin vaiheet sijoitettiin tutkimuksellisen kehittämistyön prosessimallikaavioon (Kuva 1).

Kuva 1. Toimintakeskus Suvannon Tuvan kehittämisprosessin suunnitelma. (Mukaien: Ojasalo ym. 2009, 24.)

Prosessi alkoi kehittämiskohteen tunnistamisesta (1). Täytyy-hankesuunnitelmassa todettiin, että Suvannon tilojen käyttöä tulisi lisätä, esimerkiksi kaikille avoimella arjen olohuonetoiminnalla. Suvanto on keskeisellä paikalla Savitaipaaleen taajamassa ja hyvin saavutettavissa. Lisäksi Suvannossa oli arjen olohuoneeksi soveltuva tila. Toisessa vaiheessa (2) perehdyttiin kehittämiskohteeseen eli itse Täytyy-hankkeeseen, ikääntyneiden yhteisten tilojen kehittämisestä teh-

tyihin aiempiin tutkimuksiin sekä taustakirjallisuuteen. Seuraavaksi (3) määriteltiin ja rajattiin kehittämistehtävä ja sen tavoitteet. Varsinainen teoriapohja laadittiin seuraavaksi (4), ottaen huomioon kehittämistä ohjaavat lait ja suositukset. Kehittämistutkimuksen toteutus (5) tapahtui kehittämistyöryhmässä ja kokeiluja tekemällä. Kehittämistyöryhmä muodostui Suvannon palveluasumisen asukkaista, Vanhusneuvoston ja Seniorit ry:n edustajista sekä Suvannon hankkeessa olevasta henkilökunnasta. Totettamisvaiheessa kuvattiin menetelmät ja aineistot. Viimeisessä vaiheessa raportoitiin prosessin eteneminen ja tulokset.

5.3 Kehittämispöcessin aineisto

Tutkimusaineisto (Kuva 2) koostuu Täytyy-hankkeen valmiista dokumenteista, kuntalaisille osoitetuista kyselyistä sekä Suvannon kehittämistyöryhmässä toteutetussa yhteisöllisestä aivoriihestä. Koska tarkoitus on kuvata kehittämisen prosessia, kutsun aineistoa kehittämispöcessin aineistoksi.

Kuva 2. Kehittämispöcessin aineisto

5.3.1 Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistot

Tutkimusaineistona käytettävä kirjallinen materiaali voidaan jakaa joukkotiedotuksen tuotteisiin ja yksityisiin dokumentteihin, kuten puheet, kirjeet, päiväkirjat, muistelmat ja sopimukset. (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 96.) Opinnäytetyön dokumentoitaviksi prosessinkuvausaineistoiksi valittiin Täytyy-hankkeessa tuotetut kirjalliset dokumentit. Kirjallisista dokumenteista muodostui 4 erilaista ryhmää: projektiryhmän muistiot, Suvannon kehittämistyöryhmän muistiot, Mer-arkkitehtien Ikäystävällisen taajaman konseptisuunnittelun dokumentit ja raportti sekä hankkeen seminaari- ja muut aineistot. Mer-arkkitehdit valittiin tarjouskilpailun perusteella aluesuunnittelijaksi. Heidän tehtävänään *oli tutkia idea- ja konseptitasolla sitä, miten Savitaipaleen taajama palvelisi ikääntyneitä parhaalla mahdollisella tavalla.* (Partanen & Lehtovaara, 2019, 113.) Opinnäytetyön dokumenttiaineistoa rajattiin valitsemalla tutkimukseen ne aineistot, joissa opinnäytetyön tekijä oli ollut itse mukana, tai joita oli käsitelty kokouksissa, sekä jotka koskivat Suvantoa. Rajaus tehtiin myös siihen, että opinnäytetyösuunnitelman hyväksymisen ja suunnitelmaseminaarin jälkeen (syyskuussa 2018) ei kerätty lisää dokumentteja. Viimeiset projektiryhmän ja kehittämistyöryhmän kokousmuistiot sekä Täytyy-hankkeen loppuraporttiluonnos ja Mer-arkkitehtien konseptisuunnittelun loppuraportti olivat kuitenkin merkittäviä aineistoja, joten ne valittiin aineistoihin mukaan.

5.3.2 Kuntalaisille osoitetut kyselyt

Tutkimuksessa hyödynnettiin Täytyy-hankkeessa maaliskuussa 2018 toteutettua asukaskyselyä yli 55-vuotiaille savitaipalealaisille (Liite 1). Kysely tilattiin Kaakois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Socomilta, joka käsitteli ja analysoi vastaukset. Kysely suunniteltiin Täytyy-hankkeen projektiryhmässä yhteistyössä Socomin kanssa. Kyselyssä käytettiin sekä monivalinta-, että avoimia kysymyksiä. Ennen kyselyn toteuttamista opinnäytetyön tekijä testasi lomaketta kohde-ryhmän edustajilla. Jokaisesta ikäjakaumasta (55 – 64-vuotiaat, 65 – 74-vuotiaat jne.) oli kaksi testaajaa. Testauksen jälkeen pidettiin Täytyy-hankkeen ja Socomin yhteistyöpalaveri, jossa kysely saatettiin lopulliseen muotoonsa. Kyselyyn pystyi vastaamaan sähköisenä webropol-kyselynä. Linkki kyselyyn oli Savitaipaleen kunnan nettisivujen etusivulla ja Suvannon face bookissa. Kyselyä oli saa-

tavilla myös paperisena arjen toimintaympäristöissä, jotka olivat Suvanto, apteekki, kirjasto ja Eksoten hyvinvointiasema. Tutkija tiedotti kyselystä ja jakoi lomakkeita Suvannossa kokoontuvien kerhojen ja tapahtumien yhteydessä. Yhden päivän ajan Saimaan ammattikorkeakoulun sosionomi-opiskelijat jalkautuivat taajamaan ja hyvinvointiasemalle sekä Suvantoon avustamaan vastaajia lomakkeen täytössä. Kyselyyn vastaajia tiedotettiin lomakkeen etusivulla, että tuloksia käytetään opinnäytetyön aineistona.

Aineistoon otettiin lisäksi kohderyhmältä suullisesti kerätyt palautteet ja Kylä-pihatapahtumassa elokuussa 2018 tehty kysely (Liite 2). Kyselylomakkeessa kysyttiin taustatietoina sukupuolta ja ikää. Koska kyselyiden tulee perustua kehittämistyön tavoitteisiin, tarkoituksena on sisällyttää niihin vain sellaiset kysymykset, joita tarvitaan tavoitteen saavuttamiseksi. (Ojasalo ym. 2015, 130.) Varsinaisia kysymyksiä oli vain kolme, joilla pyrittiin kartoittamaan, millaista tilaa ja toimintaa kohderyhmä tarvitsee, sekä mihin vuorokauden aikaan tai viikonpäivään tarve ajoittuu. Kehittämisehdotuksia ja palautetta kerättiin myös muissa tapahtumissa, joissa esiteltiin arjen olohuonetta. Kyläpihatapahtumassa syyskuussa 2017 kerättiin suullista palautetta, joka kirjattiin ylös. Pop up-tapahtuma järjestettiin hyvinvointiasemalla lokakuussa 2017. Tapahtumassa esiteltiin Suvannon toiminnan ohella arjen olohuoneen kehittämistä. Suullisesti saadut palautteet kirjattiin ylös. Lisäksi Täytyy-hankkeessa käynnistetyssä, kuukausittaisella Seniorilounaalla (Hyvän mielen lounas vuoden 2019 alusta alkaen) pyydettiin suullisesti palautteita ja kehittämisehdotuksia, jotka kirjattiin ylös.

5.3.3 Aivoriihi

Tutkimuksessa käytettiin ideointityöpajaa eli aivoriihimenetelmää, joka toteutettiin Suvannon kehittämistyöryhmässä. Aivoriihi on luovan ongelmanratkaisun menetelmä, jossa tuotetaan työpajassa ideoita tai uusia lähestymistapoja johonkin ongelmaan tai asiaan. Työpajassa on yleensä 6 – 12 hengen ryhmä. (Ojasalo, ym. 2018, 160 - 163.)

Työpaja toteutettiin Suvannon arjen olohuoneessa marraskuussa 2018. Opinnäytetyön tekijä toimi työpajan vetäjänä. Työpajaan oli kutsuttu Suvannon kehittämistyöryhmä, jonka kokoonpanoa täydennettiin Vanhusneuvoston edustajilla.

Koska opinnäytetyön tekemiseen oli saatu lupa Täytyy-hankkeessa ja kehittämissyöryhmä oli osa hanketta, ei tietoista suostumusta tehty erikseen, mutta osallistujien aseman eettinen näkökulma otettiin huomioon. Osallistuminen oli vapaaehtoista. Kutsuttuja oli yhdeksän, joista yksi ei päässyt paikalle. Kutsussa mainittiin, että aivoriihen tuloksia käytetään YAMK- opinnäytetyössä. Lisäksi työpajan alussa kerrottiin tarkemmin, että tuloksia käytetään arjen olohuoneen kehittämiseen. Tämä sopi osallistujille ja se on kirjattu työpajasta tehtyyn muistioon. Tutkimuksen toimijoiden aseman eettiset kysymykset koskevat henkilökohtaisiin kokemuksiin kajoamista. Aivoriihessä osallistujat toimivat kehittäjän roolissa, eikä siinä käsitelty osallistujien henkilökohtaista elämää tai vaikeita kokemuksia. Tutkija otti huomioon toimijoiden asemaa koskevat tutkimuseettiset periaatteet pyrkimällä välttämään haittoja, kunnioittamalla toimijoiden oikeuksia sekä olemalla rehellinen ja luotettava. (Kylmä & Juvakka, 2012, 147 – 151.)

Esivaiheessa asetettiin ja rajattiin tavoitteet. Rajauksena oli arjen olohuoneen toiminnan sisällön kehittäminen ja kohderyhmää palvelevat sisustukseen ja kalustamiseen liittyvät asiat. Lämmittelyvaiheessa tavoitteena oli luoda avoin, rento ja turvallinen ilmapiiri, jotta ideointi olisi vapaata ja tuotteliasta. Työpajan toimintaperiaatteet kerrottiin osallistujille. *Aivoriihen perussäännöt ovat: Älä arvioi tai tuomitse ideoita. Kannusta villien ja liioiteltujen ideoiden keksimistä. Määrä on tärkeämpää kuin laatu. Kehitä muiden ideoita. Jokainen osallistuja ja jokainen idea on yhtä arvokas.* (Ojasalo, ym. 2018, 160 - 163.)

Ideointivaiheessa osallistujat saivat ideoida vapaasti omaan tahtiin. Kartongista tehtiin alustat seinille, joihin osallistujat kiinnittivät tarralapuille kirjoittamansa ideat. Ideoinnin hiipueessa lisää ideoita saatiin tuotettua käyttämällä toivelistatekniikkaa. Sen avulla selvitettiin, mitä osallistujat halusivat, ellei olisi mitään rajoituksia. Ideat ja kommentit kirjattiin taululle. (Ojasalo, ym. 2015, 172 - 173.)

Valintavaiheessa tarkasteltiin ja arvioitiin syntyneitä ideoita. Jokaiselle annettiin puheenvuoro, jotta kaikki pääsivät sanomaan mielipiteensä. Parhaiden ideoiden valinnassa käytettiin 3+ -tekniikkaa, jossa kukin kävi merkitsemässä mielestään parhaan tai 3 parasta ideaa plus-merkillä. Näin saatiin ryhmän mielipide parhaista ideoista. (Ojasalo ym. 2015, 161, 172.)

5.4. Aineiston analyysi

Opinnäytetyöhön valikoituneet kaikki aineistot (Kuva 2) sisälsivät yhteensä 631 sivua dokumentteja. Aineistot koostuivat Täytyy-hankkeen muistioista, raporteista yms. aineistoista, joista muodostui neljä erilaista ryhmää (projektiryhmän muistiot, Suvannon kehittämistyöryhmän muistiot, Mer-arkkitehtien Ikäystävällisen taajaman konseptisuunnittelun dokumentit ja raportti sekä hankkeen seminaari- ja muut aineistot). Dokumentit järjesteltiin kronologiseen järjestykseen, kukin ryhmä omaan kansioonsa, jotka merkittiin kirjaimin A, B, C, D ja E. Kunkin ryhmän sisällä eri dokumentit merkittiin kirjain-numero-yhdistelmällä, esimerkiksi projektiryhmän kokousmuistiot A1, A2, A3 ja niin edelleen (Taulukko 1). Mer-arkkitehtien laajahkoa aineistoa merkittiin kirjaimilla C ja D. Socomin kuntalaiskyselyä merkittiin kirjaimella F, muita kyselyitä ja palautteita kirjaimella G ja aivo-riihtä kirjaimella H. Koska aineiston materiaalia oli paljon, se tiivistettiin helpommin käsiteltäväksi kokonaisuudeksi ennen analysointia (Kananen, 2015, 163).

Lähestymistavaksi tähän työhön valittiin aineistolähtöinen sisällönanalyysi, jossa etsitään aineistosta merkityksiä ja järjestetään aineisto varsinaisten tutkimustulosten tekoa varten. Sisällönanalyysin vaiheet ovat pelkistäminen (redusointi), ryhmittely (klusterointi) ja käsitteellistäminen (abstrahointi), joita kuvaan tarkemmin seuraavissa kappaleissa. (Tuomi ym. 2018, 117, 122 – 127.)

Aineiston järjestämisen menetelminä käytettiin teemoittelua. Teemoittelussa aineisto ryhmiteltiin aihepiirien eli teemojen mukaan ja muodostettiin ylä- ja alateemoja. (Tuomi. ym. 2018, 104 - 115.) Tässä opinnäytetyössä esitetään teemojen käsittelyn yhteydessä sitaatteja. Aineistosta lainattujen kohtien tarkoituksena on antaa havainnollistavia esimerkkejä. Sitaattien käyttämisen tarpeellisuutta arvioitiin kriittisesti. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006.a.) Tässä opinnäytetyössä lainatut kohdat merkittiin kursiivilla Saimaan ammattikorkeakoulun opinnäytetyön ohjeistuksen mukaan.

Lähde	Koodi	Sivuja	Liitteiden sivut: koodi
1. Hankkeen Projektiryhmä, Ohjausryhmä, Johtoryhmä			
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 17.2.2017	A1	3	13s.: A1+13, A1+4, A1+12
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 8.3.2017	A2	3	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 20.4.2017	A3	3	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 5.6.2017	A4	2	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 15.8.2017	A5	2	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 11.10.2017	A6	4	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 4.12.2017	A7	3	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 19.12.2017	A8	2	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 6.2.2018	A9	1	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 28.3.2018	A10	3	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 14.8.2018	A11	3	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 10.10.2018	A12	2	
Täytyy-hankkeen Projektiryhmän muistio 27.1.2017 (käsikirj)	A1/x	5	
Täytyy-hankkeen Johtoryhmän muistio 26.1.2017	AA1	3	
Täytyy-hankkeen Johtoryhmän muistio 12.4.2017	AA2	3	
Täytyy-hankkeen ohjausryhmän muistio 12.4.2017	AA3	4	1 s. : ei koodia
2. Suvannon kehittämisyöryhmä			
Suvannon Kehittämisyöryhmän muistio 6.6.2017	B1	2	
Suvannon Kehittämisyöryhmän muistio 1.8.2017	B2	4	
Suvannon Kehittämisyöryhmän muistio 26.9.2017	B3	2	
Suvannon kehittäminen, kahvion osallisuus 16.5.2017	B3x	1	
Suvannon Kehittämisyöryhmän muistio 9.5.2018	B4	2	1 s. : ei koodia
Suvannon Kehittämisyöryhmän muistio 7.8.2018	B5	1	1s. : ei koodia
Suvannon Kehittämisyöryhmän muistio 5.11.2018	B6	2	7 s. : Aivorihi: koodi H
Suvannon Kehittämisyöryhmä, yhteenveto, tarkoitus	B7	2	
Kehittämisisiltä 2.11.2016	B8	3	
3. Ikäystävällisen taajaman konseptisuunnittelu / Mer			
Mer-arkkitehdit työpaja muistio 25.5.2018	C1	4	
Analyysi 4.6.2018	C2	26	
Konseptisuunnitelmat 11.6.2018	C3	13	
Työpajat	C4	9	
Ohjausryhmä 27.8.2018	C5	4	56 s. : ei koodia
Loppuraportti	D1	99	
4. Muut lähteet/ raportit, seminaarit tms.			
Hankesuunnitelma	E1a	34	
Tarkennettu hankesuunnitelma	E1b	4	
Kyläpiha-seminaari 7.9.2017	E2	65	E2A:Tepponen, E2B: Silvennoinen, E2C: Vauramo, E2D: Hynynen
Hankehakemus	E3	28	
Aalto-yliopiston raportti	E4	103	12 s. : ei koodia
Väli raportti, Savitaipale	E5	2	
Keskusteludokumentti 19.12.2017, Vauramo	E6	24	
Nettiartikkeli	E7	3	
Kehittämisprosessin kuvaus (väli raportti)	E8	13	
5. Kuntalaiskysely / Socom			
Kuntalaiskysely Socom, raportti	F1	12	11 s. : F1x
Palaveri Socomin kanssa, muistio	F2	1	
6. Kyselyt Suvannon tapahtumien yhteydessä			
Kyläpihatapahtuma 7.8.2018	G1	4	6 s. : ei koodia
Palautteet seniorilounaalla 10.10.2017	G2	1	
Pop up tms. tapahtumat 09 / 2017	G3	1	
7. Aivorihi- työpaja			
	H	5	

Taulukko 1. Aineisto

5.4.1 Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistojen analysointi

Aineiston järjestämisen jälkeen käytin aikaa aineistojen lukemiseen ja läpikäymiseen, jotta hahmotin sisällön kokonaisuutena. Tämä helpotti seuraavaa vaihetta, jossa runsas dokumenttiaineisto tiivistettiin. (Kananen, 2015, 162.) Tiivistettäessä aineistoa se koodattiin, jotta se on tunnistettavissa ja myöhemminkin jäljitettävissä. Pelkistämävaiheessa (redusointi) alkuperäiset dokumentit pilkottiin osiin merkitsemällä tekstiin samaa kuvaavat ilmaisut samanvärisillä korostustussilla. Ilmaisut listattiin excel-taulukkoon (kuva 3). Samaa kuvaavista ilmaisuista muodostui seuraavat teemat: yhteisöllisyys ja osallisuus, ikäystävällinen asuinalue ja ikäystävällisen asuinalueen suunnittelu, ympäristö, tilat ja tilajärjestelyt (arjen olohuone), asiakasnäkökulma, palvelut ja toiminta. Ilmaisut jaoteltiin excel-taulukkoon teemojen mukaan merkiten ne samoilla väreillä kuin alkuperäisiin teksteihin. Värikoodien avulla tulosten tulkinta oli helpompaa.

Kuva 3. Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistot tiivistettynä taulukossa

Ryhmittelyvaiheessa (klusterointi) etsittiin aineistosta samankaltaisuuksia tai eroavuuksia sekä tyypillisintä esille nousevaa ilmiötä. Kirjasin ylös myös täysin poikkeavat ilmiöt. Ryhmiteltäessä aineistoa muodostettiin alaluokkia, jolloin yksittäiset ilmiöt yhdistämällä aineisto tiivistyi suuremmiksi kokonaisuuksiksi. (Tuomi & Sarajärvi, 2015, 124.)

Kun aineisto oli ryhmitelty, se käsitteellistettiin eli abstrahoitettiin. Aineistosta erotettiin tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Käsitteiden avulla muodostettiin kuvaus tutkimus- tai kehittämiskohteesta. (Tuomi & Sarajärvi, 2015, 125 – 127.)

Alkuperäisiä Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistoja (A – E) oli 587 sivua, jotka tiivistyivät lopulta 36 excel-taulukkosivuun. Yhdistin sivut isoksi ”lakanaksi” (kuva 3), josta värikoodien avulla näki suoraan, mitkä teemat korostuivat missäkin aineistoissa. Taulukosta pystyi värikoodauksen avulla näkemään samankaltaisuudet suoraan, ja siitä pystyi muodostamaan tyyppiesimerkkejä. Aineistoista pystyi myös poimimaan sieltä nousevat selkeät poikkeamat tai erilaisuudet. Esimerkiksi asiakasnäkökulmaa on merkitty keltaisella värillä.

Lisäsin excel-taulukkoon vielä teoriasarakkeen, johon merkitsin teoreettiseen viitekehukseen viittaavat asiasanat, vaikka lähestymistavaksi en ollut teoriapohjaista sisällönanalyysia valinnutkaan.

5.4.2 Kyselyiden analysointi

Täytyy-hankkeessa Socomilta tilattu asukaskysely yli 55-vuotiaille savitaipalelaisille oli Socomin toimesta valmiiksi analysoitu aineisto. Alkuperäisiä vastauksia (kyselykaavakkeita) ei ollut saatavilla, joten analysointi tapahtui kyselystä tuotetusta raportista. Kysely keskittyy asumiseen ja palveluihin, eli sen painopiste ei varsinaisesti ole Täytyy-hankkeessa tai Suvannon toiminnassa. Hyödynsin raporttia etsimällä yhtäläisyyksiä tämän kehittämistyön tavoitteisiin ja dokumenttiaineistoista esiin nousseisiin ilmiöihin sekä tulkitsemalla, mitä raportti kertoo. Etsin kyselystä myös tyyppillistä savitaipalelaista näkökulmaa. Koodasin eri ilmiöitä kuvaavat ilmaisut lyhenteillä suoraan tekstiin. Esimerkiksi Suvanto SUV, yhteisöllisyys YHT, terveyspalvelut TER, teiden kunnossapito TIE ja niin edelleen.

Suvannon tapahtumissa tehdyistä kyselyistä ja palautteen keräämisestä kootut aineistot olivat niin pieniä, etten luokitellut niiden sisältöjä, vaan tulkitin ne sellaisenaan.

5.4.3 Aivoriihityöpajan aineisto

Aivoriihityöpajassa tuotetun aineiston analysoin teemoittelemalla. Työpajassa käsiteltiin Suvannon arjen olohuoneen Tuvan kehittämistä. Teemat muodostuivat niin Tuvan olemuksesta tilana kuin sen toiminnan sisällöistä. Kirjasin työpajassa tuotetun tiedon teemojen mukaan luetteloiksi. Ryhmittelin tiedot värikoodaamalla samaa tarkoittavat ideat ja muodostamalla kokonaisuuksista alaluokkia.

5.5 Eettinen tarkastelu

Opinnäytetyössä noudatettiin Tutkimuseettisen neuvottelukunnan hyvän tieteellisen käytännön ohjeistusta. Tutkimuksessa noudatettiin tiedeyhteisön toimintatapoja eli rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimusten ja niiden tulosten arvioinnissa. Tutkimukseen sovellettiin eettisesti kestäviä tiedonhankintamenetelmiä sekä toteutettiin avoimuutta ja vastuullista viestintää tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. Muiden tutkijoiden tekemää työtä kunnioitettiin ja heidän julkaisuihinsa viitattiin asianmukaisella tavalla ja annettiin niille kuuluva arvo ja merkitys tuloksia julkaistaessa. (TENK, 2012, 6 - 7.)

Koska kyseessä oli ihmisiin kohdistuva tutkimus, noudatettiin seuraavia eettisiä periaatteita: tutkittavan ihmismääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen, yksityisyys ja tietosuojat. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista ja osallistujat saivat riittävästi tietoa. Tutkittava voi antaa suostumuksensa suullisesti tai kirjallisesti. Esimerkiksi kyselyyn vastaaminen osoittaa tutkittavan suostumuksen. Hänellä tulee kuitenkin olla tieto, mihin tarkoitukseen vastauksia käytetään. (TENK, 2012, 6 - 7.)

Täytyy-hankkeen projektiryhmän kokouksessa 17.02.2017 oli tuotu esille mahdollinen opinnäytetyön tekeminen hankkeesta, ja se on kirjattu kokouksen muistioon. Suvannon kehittämistyöryhmälle kerrottiin suullisesti materiaalin käytöstä opinnäytetyössä ja se kirjattiin kokousmuistioon. Socomin maaliskuussa 2018 toteuttaman asukaskyselyn mahdollisesta käytöstä myöhemmin opinnäytetyön materiaalina tiedotettiin kyselyn etusivulla, samoin kuin toisessa, tutkijan Kyläpi-

hatapahtumassa toteuttamassa pienemmässä kyselyssä. Savitaipaleen Vanhaintuen hallitukselle oli hallituksen kokouksessa Täytyy-hanketta koskevista asioista vuonna 2017 tiedotettu opinnäytetyön tekemisestä hankkeessa.

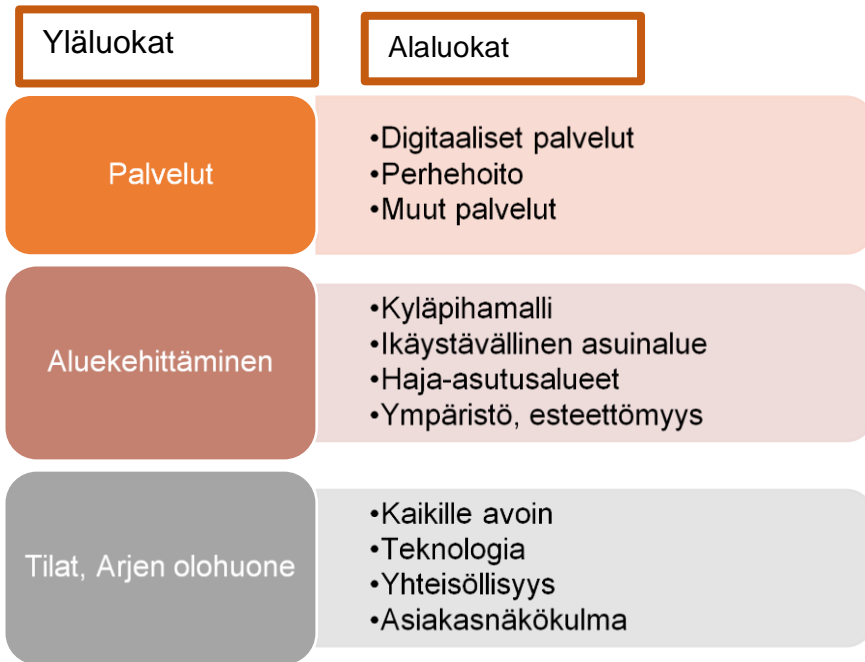
6 Tulokset

6.1 Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistot

Projektiryhmän muistioissa (Taulukko 1, dokumenttiaineistot A) tyypillisimmin esiintynyt yläkäsite oli palvelut, joista yleisin ilmiö oli digitaaliset palvelut (Kuva 4). Digitaalisia palveluita suunniteltiin kehitteillä olevaan arjen olohuoneeseen. Haluttiin erityisesti atk-opetusta, nettiopetusta, kännykkäkursseja ja neuvontaa älypuhelimien käytössä. Myös sähköistä kauppaa-asiointia suunniteltiin, yhteistyössä paikallisen kauppiaan kanssa. Digitaalisten palvelujen ohella perhehoito mainittiin toistuvasti. Savitaipaleella ei ole perhehoitoa tällä hetkellä ja hankkeessa uudelle palvelumuodolle etsittiin tiloja sekä toimijoita. Eksoten toimesta järjestettiin perhehoidon info-tilaisuuksia. Toiseksi tyypillisin teema oli aluesuunnitteluun sekä asumiseen, palveluihin ja ympäristöön liittyvät seikat. Suunnittelussa korostettiin ikäystävällisyyttä ja ympäristön esteettömyyttä. Taajaman tarkastelussa kartoitettiin ja suunniteltiin kulkureittejä, kerrostalojen esteettömyyttä (hissit) ja palvelujen saavutettavuutta. Asumisen ja palvelujen yhdistämisen tavoitteena oli luoda ikä- ja muistiystävällinen taajama, josta käytettiin ilmauksia *seniorikampus* ja *kyläpihamalli*. Yrittäjille tarjottiin koulutusta muistisairautta sairastavien kohtaamisesta. Kaiken kaikkiaan projektiryhmä verkostoitui tehokkaasti eri toimijoiden kanssa. Vaikka kyseessä oli taajaman suunnittelu, kokouksissa oli otettu kantaa myös haja-asutusalueella asuvien mahdollisuuksiin saavuttaa palveluja. Ratkaisuksi esitettiin niin teknologisia ratkaisuja kuin kutsutaksijärjestelmän kehittämistä. Aineistossa todettiin, mm. että *Savitaipaleella kutsutaksijärjestelmä ei toimi*.

Suvannon tilojen käyttö ja arjen olohuone olivat myös tyypillisiä ilmiöitä. Arjen olohuonetta tarkasteltiin enimmäkseen tilana, mutta myös toimintana. Kaikille avointa tilaa ja toimintaa haluttiin. Tilassa toivottiin hyödynnettävän digitaalisia ratkaisuja ikääntyneiden hyvinvoinnin ja oman toimijuuden lisäämiseksi. Asiak-

kaita tiedotettiin ja osallistettiin järjestämällä erilaisia tapahtumia. Myös yhteisöllisyys nousi esiin liittyen sekä yhteiseen tilaan, että toimintaan.

Kuva 4. Projektiryhmän muistioissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto A)

Aineistoista ei varsinaisesti etsitty tyyppiesimerkeistä poikkeavia ilmiöitä, mutta taulukoinnin avulla ne oli helppo erottaa aineistosta. Muista ilmiöistä poikkeavia tai yksittäisiä mainintoja saaneita ilmiöitä olivat ajatus kulttuurisaattajasta ja Postin ulkoilukaverista sekä Green Care-ajattelun lisäämisestä. Kulttuurisaattaja-toimintaan yhteistyökumppaniksi toivottiin Punaisen Ristin (SPR) vapaaehtoisia avustajia. Myös ylisukupolvisuus tuli ajoittain esille. Pohdittiin mm. asumisratkaisua, jossa ikääntyneet ja nuoret asuisivat samassa talossa yhteisöllisyys huomiioon ottaen.

Suvannon kehittämistyöryhmän muistioissa (Taulukko 1, dokumenttiaineistot B) tyypillisimmät teemat olivat asiakaslähtöisyys, yhteisöllisyys ja osallisuus sekä Arjen olohuone (Kuva 5). Osittain käyttäjistä, asiakkaista ja järjestöjen edustajista sekä ammattilaisista koostuva kehittämistyöryhmä piti tärkeänä, että asiakkaan ääni tulee kuuluviin ja että asioista tiedotetaan. Kehittämistyöryhmä näki myös

oman roolinsa tiedottajana. Työryhmän rooli on tuoda kuuluviin kohderyhmän, ikäihmisten, näkemykset, toiveet ja tarpeet sekä toimia tiedonvälittäjänä. Suvannolle ja sen toiminnalle haluttiin näkyvyyttä, jota koettiin voitavan parantaa tiedottamisella.

Kuva 5. Suvannon kehittämistyöryhmän muistioissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto B)

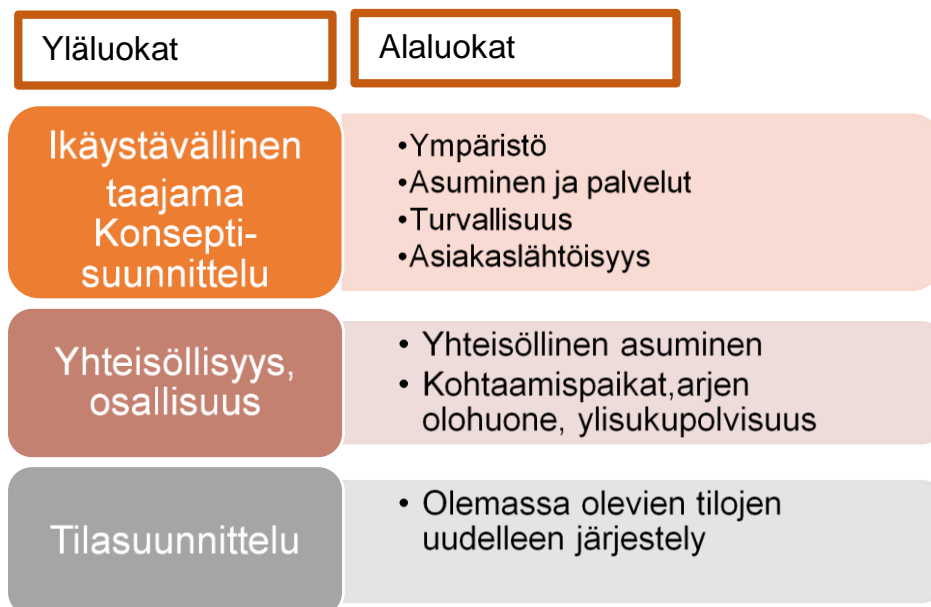
Yhteisöllisyys ja osallisuus näkyivät työryhmän päämäärästä, joka oli luoda yhteisöllinen tila, yhteinen olohuone kaikille kuntalaisille, jossa on myös toimintaa tarjolla. Erilaisilla tapahtumilla pyrittiin lisäämään yhteisöllisyyttä. Kyläpihatapahtumiin osallistui runsaasti kaiken ikäisiä kuntalaisia. Kuukausittaiset seniorilounaat (vuoden 2019 alusta Hyvän mielen lounaat) kehitettiin hankkeen aikana. Osallistujia yhteisölliseen ruokailuun on ollut runsaasti. Muusta aineistosta poikkeava ilmiö oli näkyvyyteen liittyvä idea Suvannon oman lipun tai viirin suunnittelusta ja hankinnasta.

Kehittämistyöryhmän kehittämisessä ja suunnittelussa näkyy käytännönläheisyys. Se keskittyi tilojen muutostöihin, sisustamiseen ja konkreettisiin toiveisiin siitä, millaista toimintaa arjen olohuoneeseen halutaan. Hankkeen aikana tehtiin erilaisia kokeiluja. Yhteisöllistä tilan kehittämistä kokeiltiin Suvannon kirjastouudistuksessa, jossa tiloja organisoitiin niin, että saatiin enemmän yhteistä oleskelutilaa. Aasukkaat osallistuivat kirjojen lajitteluun ja päättivät mitä kirjoja kirjastoon

jätetään. Poistettuja kirjoja lahjoitettiin ja myytiin poistokirjapäivänä sekä hyödynnettiin arjen olohuoneen kokeiluissa. Kädentaidot-ryhmässä vanhoista kirjoista tehtiin erilaisia koriste-esineitä. Ryhmä kokoontui 6 kertaa, ja siihen osallistui 10 henkilöä, jotka olivat Suvannon asukkaita sekä muita kuntalaisia. Ohjaajana toimi Suvannon työntekijä. Kädentaidot-kokeilu sai alkunsa asiakkailta tulleista toiveista.

Kehittämistyöryhmä järjesti arjen olohuoneesta nimikilpailun, johon saivat ottaa osaa kaikki kuntalaiset. Ehdotuksista kehittämistyöryhmä valitsi sopivimman, savitaipalelaisuutta kuvaavan nimen, Tupa. Perusteluna oli, että savitaipalelaiset (ikäntyneet) käyttävät usein olohuoneesta nimitystä tupa ja tyypillinen sanonta tai ”kutsu” pihaan poikenneelle tuttavalle on ”tuuha tupaa”.

Mer-arkkitehtien Ikäystävällisen taajaman konseptisuunnittelun aineistoissa (Taulukko 1, dokumenttiaineistot C ja D) tyypillisimmät teemat liittyivät aluesuunnitteluun ja ympäristöön (Kuva 6).

Kuva 6. Mer-arkkitehtien taajaman konseptisuunnittelun aineistoissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto C – D)

Aluesuunnittelussa korostuivat ikäystävällisyys, asumisen ja palvelujen yhdistäminen, käyttäjien eli asukkaiden osallistaminen sekä ympäristön turvallisuus ja

esteettömyys. Yhteisöllisyys ja osallisuus sekä käyttäjien osallistaminen esiintyivät aineistossa usein. Aukkaat tulivat kuulluiksi asukastyöpajoissa, joihin heidät otettiin mukaan jo ideointivaiheessa. Lisäksi asukkaat saivat kertoa kantansa arkkitehtitoimiston alustavista suunnitelmista, jotka oli tehty ensimmäisen työpajan tulosten pohjalta. Mer-arkkitehdit kiinnittivät huomiota myös yhteisöllisyyden ja osallisuuden toteutumiseen. Esiin aineistosta nousivat myös Suvanto ja arjen olohuone. Aineistossa todetaan, että ikäihmisten olohuone-tyyppistä toimintaa voisi järjestää Suvannossa sekä tuodaan esille, että Suvannossa kehitetään arjen olohuonetta. Suvanto mainitaan puhuttaessa yhteisöllisestä asumisesta ja yhteisöllisestä toiminnasta (yhteiset ruokailut) sekä esteettömyydestä ja turvallisuudesta niin ympäristönä kuin asumispaikkana. Arjen olohuone tuli esille myös tilasuunnittelu-teeman alla. Asuin ympäristön turvallisuus tuli esille toistuvasti, samoin Green Care-ajattelu. Ylisukupolvinen toiminta mainittiin myös. Aineistossa ei ollut poikkeavia ilmiöitä.

Mer-arkkitehtien Ikäystävällisen taajaman konseptisuunnitelman lopputuotoksina oli keskustaajaman yleissuunnitelma, Pihapolku-konsepti ja Pihatalo-konsepti. Pihapolku-konseptissa on suunniteltu ikäystävällinen, turvallinen ja esteettön kulkureitti, joka mahdollistaa palvelujen saavutettavuuden taajama-alueella.

Muut dokumenttiaineistot (Taulukko 1, dokumenttiaineistot E, mm. seminaarit, väliraportit) käsittelivät tyypillisimmin ikäystävällisyyttä, yhteisöllisyyttä, osallisuutta, asiakaslähtöisyyttä ja palveluja (Kuva 7). Ikäystävällisyys ilmeni monin tavoin, erityisesti aluekehittämisessä, jonka lähtökohtana oli taajama-alueen ikäystävällinen kehittäminen. Asumisen ja palvelujen yhdistämistä ja saavutettavuutta kehitettiin monitoimijaisesti.

Suvanto mainittiin alueen keskeisenä paikkana, jonka ympärille on mahdollista kehittää *”Ikäystävällinen palvelualue”* hyödyntämällä olemassa olevia tiloja ja remontoida uusia tiloja vastaamaan paremmin tulevaisuuden tarpeisiin. Aaltoyliopiston raportissa (E4) todetaan, että *Suvannon palvelukeskuksen suurimmat mahdollisuudet ovat keskustan liittäminen fyysisesti sekä toiminnallisesti keskustan alueen toimijoihin.* Raportissa todetaan myös, että vanhuspalvelut voitaisiin keskittää Suvannon ympärille. Tuotiin esille myös verkostoitumisen tuomat mah-

dollisuudet palvelujen näkökulmasta, mm. mietittiin palveluverkon luomista Suvannon toimintaa koordinoimalla ja integroimalla lähellä olevien palvelutalojen ja ryhmäkotien toiminnan kanssa.

Yläluokat	Alaluokat
Ikäystävällisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Aluekehittäminen • Asiakslähtöisyys • Verkostot, arjen olohuone • Digitalisaatio
Yhteisöllisyys, osallisuus	<ul style="list-style-type: none"> • Vaikuttamismahdollisuudet (asukasraadit yms.) • Verkostot • Arjen olohuone
Asiakslähtöisyys	<ul style="list-style-type: none"> • Osallisuus, suunnitteluun, toteutukseen • Eri vaikuttamiskanavat • Yksilöllisyys
Palvelut	<ul style="list-style-type: none"> • Perhehoito • Digitalisaatio • Vaihtelevat ja yksilölliset tarpeet

Kuva 7. Muissa Täytyy-hankkeen aineistoissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto E)

Digitalisaatio näkyi teknologisten palvelujen suunnittelussa, kuten sähköinen kauppa-asiointi ja nettiopastus. Dokumenteissa mainitaan Suvannon Sohlbergin säätiön apurahalla kehittämä liikuntapuisto, joka on tarkoitettu kaikille kuntalaisille. Puistossa todetaan toteutuvan hyvinvointia tukevan asuinympäristön elementtejä.

Sekä ikäystävällisyys- että yhteisöllisyys-, osallisuus-teeman yhteydessä arjen olohuoneen kehittäminen tuli aineistosta esille toistuvasti. Todettiin sen tavoitteena olevan kotona asuvien ikääntyneiden tavoittaminen ja matalan kynnyksen kohtaamispaikan kehittäminen asiakslähtöisesti. Toiminnan sisältö suunnitellaan kehittämistyöryhmässä vastaamaan asiakkaiden tarpeita. Tiloista todetaan,

että Suvannossa on olemassa olevat arjen olohuoneelle sopivat tilat, joissa sosiaalinen kanssakäyminen on mahdollista.

Asiakasnäkökulma tuli esiin osallistamisyrittämisinä ja osallisuuden toteutumisenä. Näkökulmassa toteutui vähintään asiakaskeskeisyys, mutta myös seuraavalle, asiakaslähtöisyyden tasolle päästiin. Aineistossa todetaan toistuvasti, että iäkkäitä tulee kuunnella ja heidät on otettava mukaan itseään koskevien palvelujen suunnitteluun ja toteutukseen. Vaikuttamiskanaviksi ehdotettiin mm. asukas- ja asiakasraateja.

Taajaman palvelujen ja asumisen yhdistäminen ikäystävällisellä tavalla oli tyyppillinen teema. Suvanto palveluineen mainitaan kehittämisen yhteydessä osana kokonaisuutta. Ehtona todetaan kuitenkin, että Suvannon palvelujen kehittäminen edellyttää, että lähistölle tulee asukkaita, jotka tarvitsevat näitä palveluja (E 6). Muista Suvantoon liitetyistä palveluista mainitaan digitaalisten palveluiden ja innovaatioiden kehittäminen ja vapaaehtoisten vertaisnettihoito.

6.2 Yhteenveto dokumenttiaineistoista, tyyppiesimerkki

Kaikista dokumenttiaineistoista koottu tutkijan oman tulkinnan mukainen tyyppiesimerkki on ikäystävällinen aluekehittäminen, jossa on kuultu käyttäjiä, ja huomioitu ympäristön turvallisuus ja esteettömyys. Toiminta on yhteisöllistä ja osallistavaa ja tilaratkaisuissa keskitytään jo olemassa olevien tilojen kehittämiseen esimerkiksi remontoimalla tai järjestämällä uudelleen. Palvelut ovat lähellä, saatavissa ja niissä hyödynnetään digitaalisia ratkaisuja.

Kaikista dokumenttiaineistoista koottu tulkinta Tuvan kehittämisestä on yhteinen viihtyisä tila, jossa voi viettää aikaa, ja jossa on juttuseuraa. Käyttäjä voi olla kuka tahansa kuntalainen. Tuvassa toivotaan olevan tietokone ja opastusta tietokoneen ja älylaitteiden käytöstä. Tupaan toivotaan monipuolista toimintaa ja ohjelmaa. Tuvan tavoitteena on edistää alueen ikääntyneiden asukkaiden hyvinvointia, sosiaalista kanssakäymistä, yhteisöllisyyttä ja osallisuutta sekä toimia vaikuttamiskanavana.

6.3 Kyselyt

Socomin yli 55-vuotiaille savitaipalelaisille tekemään kyselyyn (Liite 1) vastauksia saatiin 113 kappaletta, jota voidaan pitää kohtuullisen runsaana (Socom, 2018). Raportissa todetaan, että vastaajat ovat tyytyväisempiä asumiseen kuin palveluiden saavutettavuuteen. Tärkeimpinä palveluina pidettiin terveys-, ruoka-kauppa- ja apteekkipalveluja sekä pankkiautomaattia ja katujen ja teiden kunnossapitoa. Tuloksista on löydettävissä tärkeäksi koettuja palveluita, joita voitaisiin tarjota Suvannossa, kuten nettiopastusta, yhteistä kokoontumistilaa ja järjestöjen ja yhdistysten toimintaa. Toimintaan osallistumiselle esteenä oli usein autottomuus. Kulkeminen haja-asutusalueelta palveluihin oli ongelmallista, ja raportissa ehdotetaan ratkaisuksi jonkinlaisia yhteiskuljetuksia, kimppatakseja tai palvelureittikuljetuksia. Muita esteitä olivat iän mukanaan tuomat vaivat, liikkumisen vaikeus tai väsymys. Kyselyssä ei esitetty Suvantoon liittyviä kysymyksiä, mutta Suvanto mainittiin vastauksissa. Suvanto mainittiin toivotuksi asuinpaikaksi useissa vastauksissa sekä koettiin hyväksi tapahtuma- ja asuinpaikaksi. Raportissa todetaan, että Suvannon nouseminen esille vastauksissa saattoi johtua siitä, että kyselyä oli jaossa siellä. Muita toiveita asuinpaikan suhteen olivat senioritalossa, monitoimipalvelutalossa ja keskellä palveluja.

Kyläpihatapahtumassa 4.9.2017 esiteltiin arjen olohuoneen ideaa ja kysyttiin suullisesti kävijöiltä heidän toiveitaan ja ideoitaan, jotka kirjattiin paperille. Eniten toivottiin atk-neuvoja, erityisesti verkkopankkiasiointiin. Kävijöiden toiveena oli, että Suvannossa olisi saatavilla yleinen asiakaspääte. Kävijät toivoivat lisäksi yhdessäoloa ja askarteluja, mutta eivät tarkemmin määritelleet, minkä tyyppistä. Kyläpihatapahtumassa oli n. 150 kävijää.

Myös kyläpihatapahtumassa 7.8.2018 esiteltiin arjen olohuonetta. Kävijöillä oli mahdollisuus antaa palautetta ja ideoita suullisesti sekä täyttämällä pienimuotoinen kyselylomake (Liite 2). Kyläpihatapahtumassa oli n. 50 - 60 kävijää. Kyselyyn vastasi 16 henkilöä. Palautuslaatikkoon palautettuja lomakkeita oli kuusi kappaletta. Kymmenen vastaajaa halusi vastata kyselyyn siten, että he eivät täyttäneet kaavaketta, vaan tutkija esitti lomakkeen kysymykset heille ja merkitsi vastaukset lomakkeelle. Kaikkien kymmenen vastaajan vastaukset kerättiin yhdelle lomakkeelle. Lisäksi kymmenen kävijöistä totesi, etteivät osallistu kyselyyn siksi, että heidän mielestään Suvantoon ei kaivattu lisätoimintaa. He totesivat,

että talon toiminta ja kerhot olivat jo tuttuja, ja kokivat, että niitä oli riittävästi. Kirjasin tämän palautteen ja palautteen antajien lukumäärän muistiin. Myös vastamatta jättämisestä ja sen perusteluista voi saada tärkeää tietoa toiminnan kehittämisen kannalta. Kyselyn mukaan eniten toivottiin ajanvietto-paikkaa (2) ja paikkaa, jossa tavata muita ihmisiä (2) sekä mahdollisuutta osallistua toimintaan (2). Kysymykseen *Mitä toivon Suvannon yhteiseltä tilalta, Arjen olohuoneelta?* eniten vastauksia tuli kohtaan *jokin muu, mikä?* Siihen vastattiin Ukkokerho (2) ja Ukko-kuoron lauluharjoitukset sekä *rentoa ja iloista, saisi nauraa, leikkimielisiä tietokilpailuja*. Muut toiveet olivat: kerhot (1), nettiopastus, tietokoneiden ja älylaitteiden opastus (1), liikuntaryhmät (1) ja kädentaidot-ryhmä (1). Sopivimmaksi arjen olohuoneen aukioloajaksi mainittiin klo 14.00, klo 14 – 18 välinen aika ja *ei ruokalevon aikaan*.

Hyvinvointiaseman pop up-tapahtumassa tavattiin ikääntyneitä ja kaiken ikäisiä kuntalaisia, annettiin tietoa Suvannon arjen olohuoneen kehittämisestä sekä kerättiin ideoita ja ehdotuksia. Palautetta saatiin vain muutamalta kävijältä. Palautteissa kerrottiin lähinnä Suvannon olevan tuttu paikka, mutta puheeksi otettiin myös kokemukset yksinäisyydestä. Kokemuksistaan kertoneille kävijöille annettiin tietoa Suvannon palveluista ja kerhoista sekä muista kunnan ja seurakunnan palveluista.

Kerran kuukaudessa pidettävillä Täytyy-hankkeessa kehitetyillä yhteisöllisillä ruokailuilla seniorilounailla (vuoden 2019 alusta Hyvän mielen lounas), on aina henkilökuntaa paikalla kuulemassa osallistujien toiveita. Vuoden aikana saaduissa palautteissa toiveet olivat liikkumiseen liittyviä. Toivottiin sauvakävelyryhmää ja yhteisiä kimpपालenkkejä sekä lisää uimahallin yleisövuoroja.

6.4 Aivoriihi

Aivoriihityöpajan teemat olivat Tuvan toiminta, aukioloajat, kohderyhmät ja tilan sisutukselliset ratkaisut. Teemojen sisällä aineisto ryhmiteltiin alaluokkiin, joista muodostettiin yläluokkia (Taulukko 2).

Teema	Ideat, alaluokat	Yläluokka
1 Tuvan toiminta, sisällöt	Käsityöt, neulominen, sesonkiaskartelu, askartelu vanhoista kirjoista ja eri materiaaleja käyttäen. Perinteiset ompeluseurat, näyttely käsitöistä. Leivonta. Ohjaajan tarve (askartelut).	Kädentaidot
	Tietokoneen ja netin käytön säännöllistä opastusta, esimerkiksi kerran viikossa. Suvannon Yeti-tabletin käytön opastusta.	Teknologia, opastus
	Yhdessäolo ja keskustelu. Kahvittelun merkeissä, muisteluhetket, keskustelupiiri kerran kuukaudessa.	Yhdessäolo
	Lautapelit, palapelit, Fortuna, Korona, Biljardi, korttipelit, bingo.	Pelit
	Musiikkia, esiintyjä, soittajia, laulajia, yhteislaulut. Teatteriesityksiä, elokuvia, tanssit. Taiteilijavierailuja, Aira Samulin, Pirkko Mannola. Harrastusten esittelyä.	Kulttuuri, vierailijat
	Terveyspalvelut: infotilaisuuksia terveyteen liittyvistä asioista sekä SPR:n terveystiete. Eläimiä (Green Care). Jumppaa.	Muu toiminta
2 Aukioloajat	Arkisin, päiväaikaan, klo 9 – 18 välisenä aikana.	Arkisin
	Lauantai- ja sunnuntai-aukiolot. Hiljanen hetki.	Viikonloppuisin
	”Tupa-Sanomat”, joista saisi tietoa aukioloajoista ja tapahtumista.	Tiedottaminen
3 Kohderyhmä	Ikääntyneet. Eläkeläisryhmät Yksinäiset kotona asuvat ikääntyneet, jotka ovat ehkä ilman virikkeitä.	Ikääntyneet
	Ikääntyneet ja nuoret Ikääntyneet ja lapset	Ylisukupolvisuus
	Naiset Näkövammaiset Haja-asutusalueella asuvat	Muut ryhmät
4 Toiminnallisuus, sisustus	Käytännöllisyys, sopivuus ikääntyneille. Sohva, johon voi oikaista lepäämään, noja- ja keinu- tuoleja. Jatkettava pöytä, pelipöytä.	Huonekalut
	Verhot, esimerkiksi yläkappa tai ruutukuosi. Seinälle raanu tai raidallinen värikäs räsymatto. Iso lattiamatto ja sohvatyynyjä. Sisustuksella väriä tilaan, harmaan värin lisäksi punaista.	Tekstiilit ym. sisustus
	Käytännöllisyyttä, tunnelmaa. Jalkalamppu, kohdevalot, esimerkiksi pelipöytä. Takkaan sähköiset tekoliekkit.	Valaistus

	<p>Erilaisille toiminnoille omat paikkansa: oleskelunurkkaus, pelipöytä, tietokonenurkkaus.</p> <p>Perinteitä vanhoilla esineillä, esimerkiksi rukki, kirnutms.</p> <p>Tupa-kyltti, kodikas, puinen.</p> <p>Taustalle hiljaista musiikkia, esimerkiksi vanhoja iskelmiä. Kaikumista ehkäisevät kattopaneelit.</p> <p>Aikuisten värityskirjoja ja värit.</p>	<p>Muut ideat:</p> <p>Perinteet</p> <p>Tiedottaminen, näkyvyys</p> <p>Akustiikka, äänimaailma</p> <p>Ajanviete</p>
--	---	--

Taulukko 2. Aivoriihen tulokset

Tuvan toiminnan sisältöjen (1) miettiminen tuotti runsaasti ideoita. Käyttämällä 3+ -tekniikkaa kukin osallistuja merkitsi mielestään kolme parasta ideaa plus-merkillä. Ryhmän mielestä parhaiksi ja kehittämiskelpoisimmiksi ideoiksi Tuvan toiminnan kehittämisessä valittiin kädentaidot, tietokoneen ja netin opastus sekä yhdessäolo. Tuvan toivottiin olevan myös helposti lähestyttävä. Aukioloajoista (2) parhaiksi ehdotuksiksi 3+ -tekniikalla työryhmä valitsi aukioloajat arkena klo 9.00 – 15.00, päiväaikaan ja klo 16 jälkeen.

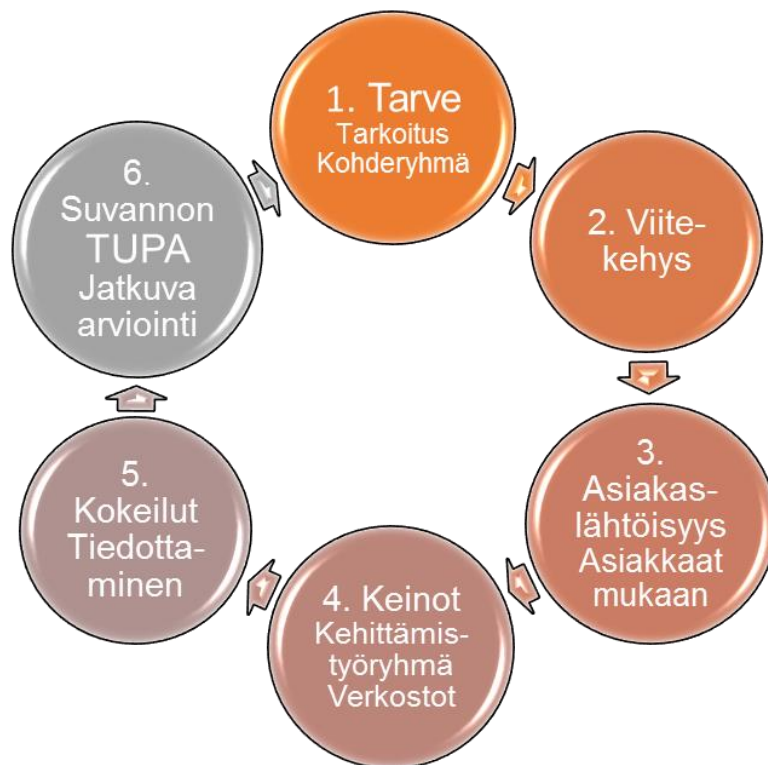
Tärkeimmiksi Tuvan kohderyhmiksi (3) työryhmä valitsi 3+ -tekniikalla ikääntyneet, ikääntyneet ja nuoret sekä ikääntyneet ja lapset. Työryhmässä ideoitiin Mummola-toimintaa sekä muuta leikki-ikäisten ja ikääntyneiden yhteistä toimintaa. Nuorten ja ikääntyneiden yhteistoiminnasta mainittiin, että nuoret voisivat opastaa esimerkiksi puhelimen käytössä. Naisille toivottiin omaa naisten viikoittaista tapaamista. Tässä kohtaa viitattiin Suvannossa viikoittain kokoontuvaan SPR:n Ukkokerhoon. Näkövammaisille toivottiin omaa ryhmää, esimerkiksi lukupiiriä, jossa olisi esilukija.

Keskustelua herätti liikenneyhteyksien puute. Osallistujat innostuivat pohtimaan keinoja autottomien mahdollisuuksiin osallistua toimintaan. Ratkaisuiksi työryhmässä ideoitiin koordinoitua ja hyvää tiedottamista tapahtumista sekä naapurikytyjä. Ehdotettiin, että Suvannon uimahallin ilmoitustaululle laitettaisiin tapahtumista tiedot, koska allasjumpissa käy autoilevia eläkeläisiä, ja he voisivat tarjota kyytejä samalla suunnalla asuville autottomille.

Sisustuksellisista ideoista (4) parhaiksi ehdotuksiksi 3+ -tekniikalla valittiin istuin-kalusteet (sohva, keinutuoli, nojatuolit), verhot, värit ja vanhat esineet.

6.5 Kuvaus Tuvan kehittämisprosessista

Tuvan kehittämisprosessin suunnittelussa käytettiin soveltaen kuvassa 1 esitettyä Ojasalon ym. (2009) tutkimuksellisen kehittämistyön prosessimallia, johon oli sijoitettu eri kehittämisvaiheet. Kuvaan seuraavaksi kehittämistutkimuksen tuotosta, kehittämisprosessi-mallia (kuva 8). Tämä kehittämistehtävä oli kertaluonteinen prosessi, vaikka se olisikin mallinnettavissa ja toteutettavissa toisessa ympäristössä. Tuvan kehittämisprosessi lähti liikkeelle Täytyy-hankesuunnitelmassa (2016) todetusta tarpeesta *Toimintakeskus Suvannon tilojen käyttöä tulisi lisätä, esimerkiksi järjestämällä arjen olohuone-tyyppistä toimintaa, joka olisi kaikille avointa*. Tarpeesta määrittyi myös Tuvan tarkoitus, savitaipalelaisille ikääntyneille tarkoitettu matalan kynnyksen kohtaamispaikka. Tarvetta määriteltäessä määriteltiin kehittämisen kohderyhmä. Vaikka ikääntyneet olivat varsinainen kohderyhmä, haluttiin tilan ja toiminnan olevan avointa kaikille kuntalaisille. Myös tutkimusaineistoista nousi ilmiönä esiin ylisukupolvinen toiminta.

Kuva 8. Suvannon Tuvan kehittämisprosessin vaiheet

Ennen kuin konkreettinen kehittämistyö aloitettiin, aiheeseen perehdyttiin huolellisesti teoreettisella tasolla, ja mietittiin, minkälaisesta viitekehyksestä kehittämistä tehdään. Tuvan kehittämistä ohjasivat Vanhuspalvelulaki ja Ikäihmisten laatusuositus sekä Täytyy-hankkeen tavoitteet. Teoreettisena viitekehyksenä oli ageing in place-ajattelu, yhteisöllisyys, osallisuus ja asiakaslähtöisyys.

Koko prosessin lähtökohtana oli ajatus siitä, miten tukea yhteisöllisellä kokoon-
tumistilalla ja toiminnalla ikääntyvää, jotta omassa kodissa asuminen olisi mahdollista mahdollisimman pitkään (ageing in place). Jotta tila ja toiminta palvelisi käyttäjiä mahdollisimman hyvin, kehittämisen lähtökohtana oli asiakaslähtöisyys, jotta palvelun käyttäjien ääni saatiin kuuluviin ja heidät aktiivisiksi toimijoiksi toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen. Asiakaslähtöisyyttä pohdittiin yhdessä Täytyy-hankkeen Suvannon työntekijöiden kanssa, kehittämistyön näkökulmasta. Kysytäänkö kaikilta asiakkailta mielipidettä? Miten kerätään tietoa, jos kohteena on ”kaikki asiakkaat”? Ketkä ovat niitä asiakkaita, jotka ovat mukana kehittämisessä? Lopulta päädyttiin perustamaan Suvannon kehittämistyöryhmä, johon kutsuttiin jäseniä, jotka ovat palvelujen käyttäjiä ja / tai järjestöjen tai Vanhusneuvoston edustajia. Työryhmän jäseniä olivat myös Täytyy-hankeessa työskentelevät sekä amk-tutkintoa opiskelevat Suvannon työntekijät. Työryhmän koettiin olevan kattava edustus ikääntyneiden äänen kuulemiseksi. Kehittämistyöryhmän lisäksi palvelunkäyttäjiä ja kuntalaisia kuultiin tapahtumissa ja Socomin tuottamassa kyselyssä.

Tuvan kehittämisessä tarvittiin monitoimijaista verkostoitumista. Kehittämistyöryhmän työtä tukivat hanke-kumppanit, Eksote, Socom, seurakunta ja Punaisen Ristin (SPR) Savitaipaleen osasto. Muita yhteistyökumppaneita olivat kunta, Vanhusneuvosto, paikalliset järjestöt ja sosiaali- ja terveydenhuolto (Eksote) sekä paikalliset yrittäjät.

Tärkeä osa kehittämistä oli erilaiset kokeilut, joita tehtiin asiakastiedon pohjalta. Asiakkaiden tarpeet ja toiveet sekä viitekehys ohjasivat kokeilujen kehittämisessä tehtyjä valintoja. Tutkimuksen aikana tehdyistä kokeiluista osa toimi, osa ei. Kokeilujen toimivuutta arvioitiin sekä kehittämistyöryhmässä että Täytyy-hankeessa. Toimivista kokeiluista syntyi uusia käytäntöjä, jotka jäivät Suvannon vakiintuneiksi toimintamalleiksi. Vakiintunut käytäntö on seniorilounaat (vuoden

2019 alusta Hyvän mielen lounaat), jotka edelleen kokoavat joka kuukausi keskimäärin 50 kuntalaista yhteisen lounaan ja yhteisten asioiden ääreen. Asiakaslähdistä kehittämistä kokeiltiin Suvannon kehittämistyöryhmässä ja kokemukset siitä olivat positiivisia. Ylisukupolvinen Mummola-toiminta aloitettiin syksyllä 2018, ja se jatkuu edelleen. Toiminta on aloitettu LAPE-hankkeen (Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma, STM) kautta, yhteistyössä Mannerheimin lastensuojeluliiton Savitaipaleen osaston kanssa. MLL:n lapsiperheet kokoontuvat Suvannossa kerran kuukaudessa ja tapaavat Suvannon asukkaita. Tapaamisten ideana on ylisukupolvinen yhteisöllisyys ja osallistuva ja osallistava toiminta. Kädentaidot-kerho oli myös onnistunut kokeilu ja asiakkaat ovat toivoneet sille jatkoa. Onnistuneita kokeiluja olivat myös kaikenlaiset tapahtumat, jotka saivat hyvin kohderyhmään kuuluvia paikalle.

Osa kokeiluista lähti hitaammin liikkeelle. Suvannon asukkaiden ajanviettoimintaa avattiin palvelutalon ulkopuolella asuville ikääntyneille. Vuoden aikana osallistujamäärät ovat olleet vähäisiä, mutta kävijöitä on ollut muutamia. Tiedottaminen on hoidettu viikko-ohjelmaa jakamalla Suvannon aulan info-tiskillä ja kotihoidon (Eksote) työntekijöille sähköpostitse jakamalla. Etsivän vanhustyön yhteydenottokortti kehitettiin hankkeessa ja sitä oli saatavilla arjen toimintaympäristöistä, Suvannosta, apteekista, kirjastosta ja hyvinvointiasemalta. Lähettäjä täytti korttiin puhelinnumerosa ja lähetti maksuttoman (postimaksu maksettu) kortin postissa. Suvannosta soitettiin lähettäjälle mahdollisimman pian. Kortti lähti liikkeelle hitaasti ja yhteydenottoja ei ensin tullut ollenkaan, tai ne tulivat puhelimitse. Soittajat kertoivat, että olivat nähneet kortin, mutta eivät olleet täyttäneet ja lähettäneet sitä, vaan ottivat suoraan yhteyttä. Toisaalta sillä, miten yhteydenotto tapahtui, ei ollut niin suurta merkitystä, vaan sillä, että ikääntyneet saivat tarvitsemaansa apua ja ohjausta.

Kokeilujen yhteydessä havaittiin, että tiedottaminen on tärkeää. Siihen tulee kiinnittää huomiota, jos halutaan uudelle toiminnalle näkyvyyttä tai tapahtumiin ihmisiä paikalle. Lehti-ilmoittelun kalleus pakotti luoviin ratkaisuihin. Kehittämisprosessissa tiedottamista hoidettiin Suvannon face book- ja www-sivuilla, jakamalla lentolehtisiä taajama-alueella asuvien postilaatikoihin ja ilmoitustauluille sekä haja-asutusalueiden arjen toimintaympäristöihin, kuten kauppojen ilmoitustaulut

ja kerhot. Tietoa tapahtumista oli saatavilla myös Suvannon sisääntuloaulassa. Myös sähköpostituslistaa kokeiltiin, mutta juuri kukaan tietoa tarvitseva ikäännytynyt ei joko omistanut sähköpostia tai ei halunnut tiedotteita sähköpostiinsa.

Kun Täytyy-hanke päättyi, Tuvan kehittämisprosessia ja sen onnistumista arvioitiin kriittisesti. Arviointia tehtiin prosessin jokaisessa vaiheessa. Tarvittaessa muutettiin suunnitelmia ja ideoitiin uutta, esimerkiksi uusia kokeiluja. Vaikka hanke päättyi, prosessi jatkuu edelleen.

7 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä opinnäytetyössä oli tarkoituksena kuvata Toimintakeskus Suvannon Tuvan kehittämisprosessia. Tavoitteena oli vahvistaa Suvannon kehittämistä ageing in place-ajattelulla. Kyseessä oli kehittämistutkimus, jossa kokeilujen kautta kehitettiin Tupa-malli. Tuotoksena on prosessikuvaus mallista. Kehittämistyö vastasi sen tarkoitusta ja tavoitetta. Olin opinnäytetyönsuunnitelmassa sijoittanut kehittämistyön vaiheet Ojasalon (2009) prosessimallin mukaan soveltaen (Kuva 1). Lopullinen prosessin kulku ei ollut suoraan verrannollinen tuohon suunnitelmaan. Tämä on toisaalta prosessille tyypillistä. Prosessissa vaiheet seuraavat toisiaan ja tarve voidaan määritellä uudelleen, jonka jälkeen prosessi kuitenkin etenee vaihe vaiheelta. Toisinaan vaiheet lomittuivat toisiinsa.

Kehittämistutkimus oli ajankohtainen, koska julkisen vallan tavoitteena on ikäänntyneiden laitoshoidon purku ja kotiin vietävien palveluiden lisääminen. Mahdollisimman pitkään omassa kotona selviytyäkseen ikäänntyneet tarvitsevat järjestettyä toimintaa yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamiseksi. Ympäristöministeriön raportissa esitetään toimenpide-ehdotuksina monen sukupolven yhteisöllistä toimintaa sekä yhteisöllistä asumista. Jotta yhteisöllisyys voi toteutua, tarvitaan siihen sopivia tiloja. Matalan kynnyksen kokoontumistiloista olevan teoriatiedon sekä tutkimuksen tulosten perusteella voin todeta, että arjen olohuoneelle on tarvetta. Teoreettisessa viitekehyksessä todetaan yhteisöllisten tilojen hyvinvointia lisäävät ja syrjäytymistä ehkäisevät vaikutukset.

Ikäihmisen laatusuosituksen ja vanhuspalvelulain periaatteiden mukaan palveluiden suunnittelussa ikääntyneen oma ääni tulee kuulua ja toimijuus toteutua. Palveluiden käyttäjät on otettava mukaan kehittämiseen, jos halutaan tuottaa laadukasta palvelua. Ei riitä, että heitä kuullaan, vaan heidät on otettava mukaan kaikkiin vaiheisiin, suunnitteluun, kehittämiseen, toteuttamiseen ja arviointiin. Paitsi asiakkaan äänen kuuluminen, myös heidän kokemuksensa hyödyntäminen on kehittämisessä tärkeää. Iäkkään omaa toimijuutta ja osallisuutta toteutettiin Suvannon kehittämistyöryhmässä. Mielestäni kehittämisessä toteutui asiakaslähtöisyys. Asiakas, käyttäjä, ei ollut palvelujen kehittämisen kohde, vaan kehittämiseen osallistuja ja yhdenvertainen toimija sekä tasavertainen kumppani. Kumppanuuden edellytykset, vuoropuhelu ja yhteisymmärrys toteutuivat. Täytyy-hankkeen projektiryhmässä asiakasnäkökulmaan kiinnitettiin runsaasti huomiota, mutta käyttäjät eivät itse varsinaisesti osallistuneet suunnitteluun ja kehittämiseen. Toisin sanoen toiminta oli asiakaskeskeistä. Toisaalta, projektiryhmässä lähtökohtana oli poikkihallinnollinen kehittäminen. Projektiryhmäkin lähestyi ja kuuli asiakkaita jalkautumalla, esimerkiksi kaikille kuntalaisille avoimia pop up-tapahtumia ja seminaareja järjestämällä. Mer-arkkitedit toteuttivat asiakaslähtöisyyttä kutsumalla työpajoihin osallistujiksi myös kuntalaisia, palvelujen käyttäjiä. Työpajoissa korostui ympäristö sekä palvelujen ja asumisen yhdistäminen.

Teknologisiin ratkaisuihin, digitalisaatioon, kiinnitettiin paljon huomiota. Teema korostui kaikissa aineistoissa. Pitää kuitenkin muistaa, että vaikka teknologia lisää saavutettavuutta, se ei kuitenkaan korvaa ihmistä ja sosiaalisia kontakteja. Suvannon Yeti-tablet (jätti-tabletti) mainittiin aineistoissa, mm. palvelujen käyttäjät toivoivat mahdollisuutta ja opastusta Yetin käyttöön.

Palvelujen saavutettavuudessa oli tutkimustulosten mukaan ongelmia, varsinkin haja-asutusalueen asukkailla. Paitsi kulkemisjärjestelyt, myös iän mukanaan tuomat vaivat ja ongelmat estivät toimintaan osallistumista. On siis tärkeää, että on olemassa kokoontumispaikkoja ja toimintaa, joissa on apua ja ohjausta saatavilla. Pelkkä tila kokoontumistilana ei silloin riitä. Suvannossa ja Tuvassa mahdollistuu myös tuen ja avun saamisen mahdollisuus.

Toiminnan ja kerhojen järjestämiseen tarvitaan myös taloudellisia resursseja. Työntekijöiden palkkakustannuksia tai esimerkiksi kädentaidot- tms. kerhojen

materiaalikustannuksia ei tutkimuksessa selvitetty. Kyselyssä ei kysytty olisivatko käyttäjät tarvittaessa valmiita maksamaan palveluista ja toiminnasta. Toimintaa kehitettäessä ilman hankerahoitusta nämä seikat on otettava huomioon. Matalan kynnyksen toiminnassa korostuu esteettömyys, ja myös taloudellinen esteettömyys on tärkeää. Toimintaan tulisi voida osallistua ilman osanottomaksuja.

Aineistosta nousevat teemat olivat samoja kuin tutkimukseen valitussa teoreettisessa viitekehityksessä. Tutkimusaineistosta tuli esille niin sosiaaligerontologinen kuin ympäristögerontologinen näkökulma. Ikääntyneiden hyvinvointia tarkasteltiin erityisesti sosiaalisena ilmiönä sekä suhteena ympäristöön ja kiinnitettiin huomiota alueen ikäystävällisyyteen.

Ageing in place-ajattelussa korostuu ikääntyneen oma toimijuus. Onnistunut ageing in place -ajattelu edellyttää niin sopivaa asuntoa, ympäristöä kuin palvelu- ja tukijärjestelmää, joka on osa päivittäistä arkea. Suvannon Tupa edustaa mielestäni yhtä palaa palvelu- ja tukijärjestelmässä, johon katsotaan kuuluvan muun muassa järjestöjen palvelut. Täytyy-hankkeen järjestämässä Kyläpiha-seminaarissa todettiin (E2B), että *taustalla on ageing in place-ajattelu, jonka mukaan ikääntyvällä tulisi olla mahdollisuus jatkaa turvallisesti asumista omassa asuin- ja elinympäristössään ikääntymisen tuomista toimintakyvyn muutoksista ja mahdollisista avun ja palvelun tarpeista huolimatta*. Ageing in place-ajattelu tuli esiin kaikissa aineistoissa, joskin hieman eri näkökulmista.

Allardtin hyvinvointiteorian mukaan tilojen ja toiminnan ratkaisut liittyvät yhteisyyssuhteisiin (loving) ja itsensä toteuttamiseen (being). Asiakaslähtöisessä kehittämistyöryhmässä toteutetun aivoriihi-työpajan tuloksissa esiin nousivat yhteisyyssuhteisiin (loving) liittyvät tarpeet kuulua sosiaalisten suhteiden verkostoon, jossa on välittämistä. Tietokonetaidot, kädentaidot, musiikki ja pelit liittyvät itsensä toteuttamiseen (being). Kädentaidot nousivat toistuvasti esiin asukkaiden toivomana toimintana. Tulkintani mukaan kädentaidot ovat luonnollinen osa savitaipalelaisten, varsinkin ikääntyvien elämäntapaa ja arkea. Tuvassa kädentaitojen harjoittamista voidaan jatkaa ohjattuna ja tuettuna, vaikka toimintakyky olisi alentunut. Toiminnalla voidaan jatkaa ikääntyneen osaamisen harjoittamista ja arvostusta. Toivottu toiminta edusti monipuolisesti kulttuurin eri ulottuvuuksia.

Kädentaitojen lisäksi toivottiin tietokoneopastusta, kerhoja ja esiintyjä. Suunnitellussa toiminnassa toteutuivat osallisuus ja osallistuminen, jotka ovat WHO:n ikäystävällisten alueiden kehittämisen kriteerejä.

Työn luotettavuuden arviointi

Tieteellisessä tutkimuksessa on pyrkimys tuottaa totuudenmukaista ja luotettavaa tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Laadullisen tutkimuksen yleisiä luotettavuuskriteereitä ovat uskottavuus, vahvistettavuus, refleksiivisyys ja siirrettävyys. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja tutkimustulosten uskottavuutta. Uskottavuutta lisää se, että tutkija tarkastelee ilmiötä riittävän pitkään. Tässä kehittämisselityksessä uskottavuutta lisäsi se, että opinnäytetyön tekijä oli mukana Täytyy-hankkeessa kahden vuoden ajan, ja arjen olohuoneen kehittämisselityksen edistymistä seurattiin kokouksissa. Kokousmuistiot ja omat muistiinpanot toimivat eräänlaisina tutkimuksen päiväkirjoina. Tutkijalla oli myös riittävästi ymmärrystä kehitettävästä asiasta, toimintaympäristöstä sekä kohderyhmästä. Tutkimuksen uskottavuutta vahvistettiin myös aineistotriangulaatiolla eli tutkimalla ilmiötä eri näkökulmista, erilaisia aineistoja käyttämällä. (Kylmä & Juvakka, 2012, 127 – 128.)

Uskottavuutta voidaan vahvistaa tutkimukseen osallistuvien tutkittavien tai muiden osallistujien kanssa käydyillä tutkimusprosessia koskevilla keskusteluilla. Täytyy-hankkeessa mukana olevat työntekijät lukivat valmiin opinnäytetiedon ja vahvistivat hanketta koskevien tietojen oikeellisuuden. Vahvistettavuutta lisäsi suunnitelma prosessin kulusta sekä sen toteutuksen tarkka dokumentointi. Joku toinen tutkija olisi voinut päätyä samasta aineistosta toisenlaiseen tulkintaan. Kylmän ja Juvakan (2012) mukaan erilaiset tulkinnat eivät kuitenkaan merkitse luotettavuusongelmaa. Sen sijaan erilaiset tulkinnat voivat lisätä ymmärrystä tutkittavasta ilmiöstä. (Kylmä & Juvakka, 2012, 129.) Tuvan kehittämisselityksen kuvauksella voidaan toivottavasti lisätä Täytyy-hankkeen ikäystävällisen taajaman kehittämisen laajempaa ymmärrystä.

Refleksiivisyydellä tarkoitetaan tutkijan tietoisuutta omista lähtökohdistaan tutkijana ja niiden vaikutuksista tutkimukseen (Kylmä & Juvakka, 2012, 129.) Tutkijan omat valinnat ja tulkinnat voivat vaikuttaa tutkimuksen lopputulokseen. Pohdin

asemaani tutkijana objektiivisuus-subjektiivisuus – näkökulmasta. Objektiivisuus edellyttää sitä, että tutkija katsoo tutkimuskohdetta ulkoapäin, puolueettomana sivustakatsojana. Tutkijan on tärkeää tiedostaa omat näkemyksensä, jotta ne eivät vaikuttaisi itse tutkimukseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006.b.) Tiedostin monet roolini. Olin tutkijan roolin lisäksi sekä hanketyöntekijän että Suvannon työntekijän roolissa. Jouduin miettimään, olinko riittävän objektiivinen tutkijana. Toisaalta, kun tiedostin asian, pystyin paremmin tekemään objektiivisia valintoja. Pyrin tietoisesti tarkastelemaan asioita kohderyhmän näkökulmasta ja pyrin puolueettomaan ja kriittiseen ilmiön tarkasteluun. Siirrettävyydellä tarkoitetaan sitä, että tutkimusasetelma on siirrettävissä toiseen kontekstiin. Tämän kehittämistutkimuksen arjen olohuoneen kehittämisprosessi on toteutettavissa toisessa ympäristössä tämän tutkimuksen kuvailevan tiedon avulla. (Kylmä & Juvakka, 2012, 129.)

Opinnäytetyön prosessin kuvausta

Opinnäytetyön suunnitteluvaiheessa rajaaminen oli haastavaa, koska kyse oli Toimintakeskus Suvannon oman toiminnan ja palvelun kehittämisestä, mutta samaan aikaan laajemmasta kokonaisuudesta, Täytyy-hankeesta. Tutkimuksellinen asetelma oli alkuun siksi hieman sekava. Saman haasteen toivat esille niin ohjaavat opettajat kuin opposentti suunnitelmaseminaarissa. Pohdin aiheen tarkempaa rajaamista pitkään, mutta vaikka kyseessä oli Suvannon arjen olohuoneen kehittäminen, ei Täytyy-hanketta ja siinä tuotettua aineistoa voinut mielestäni jättää täysin pois. Hankkeen kaikissa aineistoissa käsiteltiin kuitenkin myös Suvantoa ja arjen olohuonetta. Raporttia kirjoittaessa pyrin käyttämään eri aineistoista selkeitä ja aina samoja ilmaisuja, jotta lukijalle ei jäisi epäselväksi, mistä kulloinkin oli kyse.

Laadullisessa tutkimuksessa aineistoa kerätään sen verran kuin tutkimustehtävän kannalta on tarpeellista. Aineiston riittävyttä voi arvioida saturaation eli kylääntymisen avulla. Aineistoa on tarpeeksi, kun uudet tapaukset eivät tuota enää uutta tietoa eli aineisto alkaa toistaa itseään. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006c.) Opinnäytetyön aineiston analyysin edetessä tapahtui kylääntymistä. Aineisto alkoi toistaa itseään, johtuen siitä, että erilaiset dokumenttiaineistot sivusivat toisiaan ja käsitelivät samoja asioita. Aineisto kokonaisuudessaan

oli hieman yli 600-sivuinen, eli melko laaja, ja sen analysoinnissa meni runsaasti aikaa. Analyysivaiheessa puolivälissä ei kuitenkaan ollut järkevää karsia aineistoa, joten tein analyysin loppuun kaikista valituista aineistoista. Kun koko aineisto oli analysoitu, huomasin, että aineistoista nousi esiin samoja teemoja, mutta niissä korostuivat tyypillisimmin eri asiat. Tämä on nähtävissä tuloksissa (kuvat 4 – 7). Lopputuloksen kannalta oli siis kuitenkin tärkeää, että kaikki aineistot olivat mukana tutkimuksessa.

Sote- ja maakuntauudistuksesta aiheutuvan epävarmuuden vuoksi Suomen kunnat ovat joutuneet pohtimaan sotekiinteistöjen tulevaisuutta. Kiinteistöjen ylläpito ja korjaaminen tulee kunnille kalliiksi. Myös Savitaipaleella on jouduttu reagoimaan näihin haasteisiin, ja neuvottelemaan joidenkin kiinteistöjen myynnistä. Neuvottelut ovat vielä kesken, ja ne eivät vaikuttaneet Tuvan kehittämisprosessiin. Konkreettisiin, investointeja vaativiin toimenpiteisiin asioiden keskeneräisyydellä saattoi olla vaikutusta, esimerkiksi uusia hankintoja (sisustaminen, teknologia) ei vielä tässä vaiheessa tehty. Myös Täydenäen toimivaa-hankkeen (Partanen & Lehtovaara, 2019) loppuraportissa todetaan, että *meneillään olevat sote-kiinteistökaupat vaikuttanevat siihen, miten hankkeen tuloksia jatkossa hyödynnetään*. Loppuraportti julkaistiin 25.4. 2019.

Jatkokehittäminen

Suvannon Tuvasta on tässä tutkimuksessa tuotettu prosessikuvausmalli. Jatkossa kehittäminen tapahtuu konkreettisella tasolla tutkimuksen tuloksena saadun mallin, tutkimustulosten ja teoreettisen tiedon mukaan. Tuvan sisustaminen, säännöllisen toiminnan aloittaminen, tiedottaminen ja verkostoituminen ovat prosessin seuraavat, konkreettiset vaiheet.

Aineistoista nousseet tyyppiesimerkeistä poikkeavat ilmiöt olisivat kaikki toteutettavissa ja sopisivat hyvin jatko kehittelyn kohteiksi. Poikkeava ei siis tässä tapauksessa tarkoita toteutettuja ilmiöitä huonompaa ideaa. Kyseessä on enemmänkin kokouksessa tapahtuva ideointi, joka kirjataan muistioihin, mutta ilmiö jää idea-tasolle. Ideoista eivät kaikki aina päädy jatko kehittelyyn. Muistioon merkinnän tasolle jääneistä ideoista kehittämisen arvoisia mielestäni olisivat esimerkiksi

kulttuurisaattaja (SPR avustaja) ja kutsutaksijärjestelmän kehittäminen haja-asutusalueen ikääntyneille palveluiden saavuttamiseksi.

Täytyy-hanke oli osa hallituksen kärkihanketta Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa. Hanke on päättynyt marraskuussa 2018. Harriet Finne-Soveri oli hankkeessa mukana asiantuntijana, ja hän toteaa Kärjessä-blogissaan *Oikeastaan kaikki alkaa vasta nyt. Kehittäminen on ihanaa.* (Finne-Soveri, 2018). Todellakin, pohjatyöt on hankkeessa tehty ja kehittämisen suunta on selvillä. Kokeilut ovat tuottaneet uutta tietoa, jota voi soveltaa käytäntöön. Nyt siis vasta oikeastaan kaikki alkaa.

Kuvat

Kuva 1. Toimintakeskus Suvannon Tuvan kehittämisprosessin suunnitelma.
(Mukaillen: Ojasalo ym. 2009, 24.)

Kuva 2. Kehittämisprosessin aineisto

Kuva 3. Täytyy-hankkeen dokumenttiaineistot tiivistettynä taulukossa

Kuva 4. Projektiryhmän muistioissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto A).

Kuva 5. Suvannon kehittämistyöryhmän muistioissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto B).

Kuva 6. Mer-arkkitehtien taajaman konseptisuunnittelun aineistoissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto C - D).

Kuva 7. Muissa Täytyy-hankkeen aineistoissa tyypillisimmin esiintyneet ilmiöt (Taulukko 1, dokumenttiaineisto E).

Kuva 8. Suvannon Tuvan kehittämisprosessin vaiheet

Taulukot

Taulukko 1. Aineisto

Taulukko 2. Aivoriihen tulokset

Lähteet

Alakallaanvaara, R. & Kaarto, K. 2016. ”Mulla syttyi kynttilä, ettei ihmisen tarvi olla yksin” – Likioma-projektin merkitys Tampereen Härmälän alueen ikäihmisille. https://www.theseus.fi/handle/10024/1785/discover?filtertype=author&filter_relational_operator=equals&filter=Alakallaanvaara%2C+Reetta. Luettu 1.6.2017.

Allardt, E. 1976. Hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Ensimmäisen painoksen muuttamaton painos. 1980. WSOY:n graafiset laitokset. Juva.

Allen, R. & Guerman, N. & Leibing, A. & Reeve, J. & Wiles, J. 2012. The Meaning of “Aging in Place” to Older People. *The gerontologist*. Volume 52, Issue 3, 1 June 2012, Pages 357–366. <https://academic.oup.com/gerontologist/article/52/3/357/580905>. Luettu 22.11.2017.

Finlex. Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2012/20120980>. Luettu 6.2.2017

Finne-Soveri, H. 2016a. Luento. Parasta aikaa.Helsinki. <https://www.tehy.fi/fi/ajankohtaista/vanhuus-muuttuu-ja-siiryy-myoheemmaksi>

Finne-Soveri, H. 2018b. Kärjessä-blogi. <https://stm.fi/karjessa-blogi/-/blogs/iha-naa-kaikki-vasta-alkaa>. Luettu 12.1.2019.

From Aging in Community to Age-friendly Community. 2016.The International Journal of Aging and Society. Vol.6. Issue 4. Illinois.Usa: Common Ground-publishing.com.

Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. 2010. Tutki ja kirjoita. 15. – 16. painos. Kariston kirjapaino Oy. Hämeenlinna.

Hynynen, R. 2017a. (toim.) Ikääntyneiden asumistarpeisiin varautuminen kunnissa. Ympäristöministeriön raportteja 4 / 2017. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-11-4726-5>. Luettu 3.2.2018.

Hynynen, R. 2015b. (toim.) Palvelualueen ja ikäystävällisen asuinalueen kehittäminen. Ympäristöministeriön raportteja 5 / 2015. <https://www.ymparisto.fi/download/noname/%7B3EB1D152-BD19-4064.../107817>. Luettu 5.5.2017

Jolanki, O. & Leinonen, E. & Rajaniemi, J.& Rappe, E. & Räsänen, T. & Teittinen, O. & Topo, P. 2017. Asumisen yhteisöllisyys ja hyvä vanhuus. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisuja 47/2017. Luettu 3.8.2017

Kairala, M. 2010. Osallisuus ikäihmisen näkökulmasta. <http://docplayer.fi/522621-Osallisuus-ikaihminen-nakokulmasta-maarit-kairalalapin-yliopisto-sosiaalityon-lehtori-18-11-2010.html>. Luettu 5.8.2017.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja-sarja. Suomen Yliopistopaino Oy -Juvenes Print.

Kolari, P. & Mertaniemi-Kinnunen, R. 2016. Ikäihmisten olohuone-toiminta ikään-tyneiden arjen hyvinvointia lisäämässä. Opinnäytetyö. Hoitotyön tutkimusohjelma, terveydenhoitaja (AMK). <http://www.theseus.fi/handle/10024/115638>. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016092814620> Luettu. 1.6.2017.

Kylmä, J. & Juvakka, T. 2012. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy. Helsinki.

Ojasalo, K. & Moilanen, T. & Ritalahti, J. 2015. Kehittämistyön menetelmät. Sonoma Pro.

Partanen, M. & Lehtovaara, M. 2019. Täydentäen toimivaa – Asumisen ja palveluiden yhdistäminen. STM julkaisuja. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4073-> Luettu 28.4.2019

Pietilä, M. & Saarenheimo, M. 2017. Ilmeikäs arki. Tutkimus ikääntyneistä ihmisistä järjestöjen kehittämistoiminnassa. Vanhustyön keskusliitto. Eloisa ikähanke. Luettu 1.10.2017.

Rowles, G.D. & Chaudbury, H. 2005. Home and Identity in Late Life International Perspectives: International Perspectives. Springer Publishing Company. <https://ebookcentral.proquest.com/lib/lut/reader.action?docID=423313&ppg=1>. Luettu 6.8.2018.

Rowles, G.D. & Bernard, M. 2013. Environmental gerontology: making places in old age. New York, N.Y. Springer. <https://ezproxy.saimia.fi:2481/lib/scp-ebooks/detail.action?docID=1123482>. Luettu 5.8.2018.

Ruonakoski, A. 2004. Sujuvampi arki ikääntyneelle. Yhdyskuntien suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito väestön ikääntyessä. Suomen Kuntaliitto.

Ryynänen, S. Yhteisöt kasvatuksen, taiteen ja hoivan voimavarana. Teoksessa Roivainen, I. & Ranta-Tyrkkö, S. (toim.). 2016. Yhteisöt ja yhteisösosiaalityön lähtökohdat. EU.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006.a. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html. Luettu 1.10.2018.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006.b. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_2.html. Luettu 1.10.2018.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006.c. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_2.html. Luettu

Savitaipale, kotisivut. 2019. <https://www.savitaipale.fi/tietoa-kunnasta/tilastotietoja>. Luettu 8.5.2019.

Socom. Raportti Savitaipaleen asumisen ja palveluiden kyselystä. 2018. Dokumentti.

Socom. Yhteinen koti maalla-hanke. 2018. <http://www.socom.fi/yhteinenkoti-maalla/hanke/> Luettu 1.7.2018.

STM. 2017. Laatusuositus hyvän ikääntymisen turvaamiseksi ja palvelujen parantamiseksi 2017 – 2019. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:6. Helsinki. Luettu 1.8.2017.

Suomi, A. & Hakonen, S. (toim.) 2008. Kuluerästä voimavaraksi. Sosiokulttuurinen puheenvuoro ikääntymiskysymyksiin. Ps-kustannus. WS Bookwell Oy. Juva.

Tilastokeskus. 2015. Väestöennuste. http://www.stat.fi/til/vaenn/2015/vaenn_2015_2015-10-30_tie_001_fi.html. Luettu 24.2.2018.

Toimintakeskus Suvanto. 2018. Liiketoiminta- ja toimintasuunnitelma vuosille 2018 – 2020.

Tuokkola, K. & Nieminen, J. & Konttajärvi, T. 2016. Kotoa muiden seuraan. Asuinalue- ja talokohtaisten yhteistilojen ja -toiminnan arviointi ikääntyneiden näkökulmasta. Ympäristöministeriön raportteja 14 / 2016. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/64997>. Luettu 3.3.2017.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi. EU.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. <http://www.tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanto>. Luettu 20.8.2018.

Työtehoseura. Hankkeet. 2018. http://www.tts.fi/tutkimus_kehitys/hankkeet/asumisen_hankkeet/yhteinen_koti_maalla Luettu 20.8.2018.

Täydentäen toimivaa (Täytyy-hanke). 2016. Hakemus valtionavustusta varten: Kärkihanke: ”Kehitetään ikäihmisten kotihoitoa ja vahvistetaan kaikenikäisten omaishoitoa”. 31.8.2016.

Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta. 2017. Kuntouttavat toimintamallit iäkkäiden palveluissa. TEAS-hankkeen loppuraportti. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 68 / 2017. https://tietokayttoon.fi/documents/10616/3866814/68_Kuntouttavat+toimintamallit+i%C3%A4kk%C3%A4iden+palveluissa_loppuraportti3010.pdf/81f00367-ead9-43c6-8c20-5bf26da1182f?version=1.0. Luettu 27.2.2018.

Verma, I. (toim.) & Kurkela, T. & Sanaksenaho, P. & Suominen, J. & Taegen, J. & Vauramo, E. 2017. Palvelukortteli. Konseptin kuvaus ja soveltaminen erilaisiin taajamiin. Ympäristöministeriön raportteja 3 / 2017. Helsinki. Luettu 3.9.2017

Virtanen, P. & Suoheimo, M. & Lamminmäki, S. & Ahonen, P. & Suokas, M. 2011. Matkaopas asiakaslähtöisten sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämiseen. Teke- sin katsaus 281/2011. Helsinki. Luettu 2.7.2018. <https://www.businessfin- land.fi/globalassets/julkaisut/matkaopas.pdf>

Välikangas, K. 2009. Yhteisöllisyyttä, laatua ja vaihtoehtoja. Ikääntyneiden väli- muotoisen asumisen ratkaisuja Ruotsissa, Norjassa, Tanskassa ja Hollannissa. Ympäristöministeriö. Suomen ympäristö 13/2009. Luettu 3.5.2017.

Väyrynen, S. & Kostamo-Pääkkö, K & Ojanen, P. (toim). 2015. Sosiaalityön yh- teisöllisyyttä etsimässä. United Press Global. EU.

WHO. Global Age-friendly cities. A Guide. World Health Organization. 2007. www.who.int/ageing/.../Global_age_friendly_cities_Guide_English. Luettu 24.2.2018.

Ikäystävällinen Savitaipale- kysely

+ 55 vuotiaille asukkaille

Vaikuta omaan tulevaisuuteesi!

Täydentäen toimivaa-hankkeessa kehitetään Ikäystävällistä palvelu-
aluetta Savitaipaleen kunnan keskusta-alueelle. Tämän kyselyn tar-
koituksena on kartoittaa savitaipalelaisten yli 55-vuotiaiden asumi-
seen ja palveluihin liittyviä tarpeita ja toiveita.

Kysely toteutetaan yhteistyössä Kaakkois-Suomen sosiaalialan
osaamiskeskus Socom Oy:n kanssa.

Kyselyyn voi vastata sähköisesti, linkki kunnan sivulta, 5.3. -25.3.
välisenä aikana sekä paperilomakkeilla Toimintakeskus Suvan-
nossa, Savitaipaleen kunnankirjastossa, apteekissa ja hyvinvointi-
aseman vastaanotolla.

Vastaajien kesken arvotaan kolme tuotepakettia. Kyselyn vastaukset
tullaan käsittelemään ehdottoman luottamuksellisesti. Arvontaan yh-
teystietonsa jättäneitä ei voida yhdistää muihin vastauksiin.

1 henkilö voi vastata kyselyyn yhden kerran.

Kyselyn aineistoa voidaan myöhemmin käyttää materiaalina Sai-
maan Ammattikorkeakoulu opinnäytetöissä.

1. Vastaajan sukupuoli

- Nainen
- Mies

2. Vastaajan ikä vuosina

- 55 – 64
- 65 - 74
- 75 - 84
- 85 - 94
- 95 -

3. Ruokakuntatyyppi

- Yksin asuva
- Pariskunta
- Jokin muu, mikä _____

4. Elämäntilanne

- Työelämässä
- Työtön
- Eläkkeellä
- Muu, mikä? _____

5. Vastaajan asuinalue

- Taajama-alue
- Haja-asutusalue

6. Vastaajan nykyinen asumismuoto

- Omakotitalo
- Maatilan päärakennus tai vastaava
- Rivi- tai paritalo
- Kerrostalo
- Ilman vakituista asuntoa
- Jokin muu, mikä _____

7. Nykyisen asunnon hallintamuoto

- Omistusasunto
- Vuokra-asunto
- Jokin muu, mikä _____

8. Onko nykyisessä kodissanne tai asuinympäristössänne jotain, mikä vaikeuttaa asumistanne tällä hetkellä?

---

9. Onko nykyisessä kodissanne tai asuinympäristössänne jotain, mikä voisi vaikeuttaa asumista tulevaisuudessa? Mitä?

Esimerkiksi portaikko, ahtaat tilat, lämmitysmuoto, hissittömyys

---

10.

Miten hyvin saavutatte tarvitsemanne palvelut nykyisellä asuinalueellanne? (Vastaa vain niiden palveluiden osalta, joita tarvitset.)

	Huonosti	Keskin-ker- taisesti	Hyvin	En käytä
Apteekki	☐	☐	☐	☐
Joukkoliikennepalvelut	☐	☐	☐	☐
Kahvila / ravintola	☐	☐	☐	☐
Katujen ja teiden kunnossapito	☐	☐	☐	☐
Vapaasti käytettävissä oleva kokoon- tumistila	☐	☐	☐	☐
Kirjasto	☐	☐	☐	☐
Pankkiautomaatti	☐	☐	☐	☐
Pankkipalvelut	☐	☐	☐	☐
Posti / postipalvelut	☐	☐	☐	☐
Ruokakauppapalvelut	☐	☐	☐	☐
Terveyspalvelut	☐	☐	☐	☐
Sosiaalipalvelut, Kela	☐	☐	☐	☐
Seurakunnan toiminta	☐	☐	☐	☐
Järjestöjen tai yhdistysten toiminta (Esim. kerhot, tilaisuudet)	☐	☐	☐	☐
Jokin muu, mikä? _____ _____	☐	☐	☐	☐

11.

Mitä teille tärkeitä palveluita tai toimintoja asuinalueeltanne puuttuu?

12.

Mitä palveluita haet Savitaipaleen ulkopuolelta?

13.

Miten pääsääntöisesti liikutte tarvitsemiinne palveluihin?

- Kävellen
- Pyörällä
- Omalla autolla
- Linja-autolla
- Taksilla / kutsutaksilla
- Naapurin / tuttavan / sukulaisen kyydissä
- Muuten, miten? _____

14.

Mitä seuraavia arkea helpottavia palveluita / välineitä taloudessanne on käytössä?

- Asiointiapu
- Ateria-automaatti
- Ateriapalvelu
- Internet-yhteys
- Kauppa-apu
- Kotihoito
- Pihan hoito (nurmikon leikkuu, hiekoitus, lumien kolaaminen)

- Siivous
- Älypuhelin
- Naapuriapu
- Turvaranneke
- Jokin muu, mikä? _____

15.

Mitä ajatuksia / suunnitelmia teillä on asumisenne suhteen 10 vuoden sisällä?

- Jatkan asumista ilman muutoksia nykyisessä kodissani
- Jatkan asumista nykyisessä kodissani, mutta teen lähivuosina asunnossa liikkumista ja turvallisuutta parantavia toimenpiteitä (remontti, teknologian käyttöä parantavia toimia tms.)
- Jatkan asumista kotiin tuotavien palvelujen tuella nykyisessä kodissani
- Muutan pois nykyisestä kodistani
- Jokin muu, mikä? _____

16.

Jos harkitset muuttoa seuraavan 10 vuoden sisällä, mitkä ovat syyt muuttosuunnitelmiisi?

- Nykyinen asunto on liian pieni
- Nykyinen asunto on liian suuri
- Muu henkilökohtainen / perhesyy
- Terveydelliset syyt
- Työhön liittyvä syy
- Palveluiden saavutettavuus / puutteellisuus
- Nykyisen asunnon korkeat asumiskustannukset

- Nykyisen asunnon tai asuinympäristön liikkumisen esteet (esim. portaat tai hissien puute)
- Yksinäisyys
- Muu, mikä? _____

17.

Jos muuttaisitte nykyisestä kodistanne, niin millainen olisi toiveasuntonne?

- Omakotitalo
- Rivitaloasunto
- Kerrostaloasunto
- Ohjattu senioriasuminen
- Yhteisöllinen asuminen
- Muu asumismuoto, mikä? _____

18.

Jos harkitset muuttoa nykyisestä kodista, mikä seuraavista on mieluisin asuinalue?

- Savitaipaleen taajama
- Savitaipale haja-asutusalue
- Muualla Etelä-Karjalassa
- Muualla Suomessa
- Muu, mikä? _____

19.

Miten tärkeänä pidät seuraavia palveluita toiveasuinalueesi välittömässä läheisyydessä?

	Erit- tän tär- keä	Melko tär- keä	Vä- hän tär- keä	Ei mer- ki- tystä
Apteekki	☐	☐	☐	☐
Joukkoliikennepalvelut	☐	☐	☐	☐
Kutsutaksi	☐	☐	☐	☐
Kahvila / ravintola	☐	☐	☐	☐
Katujen ja teiden kunnossapito	☐	☐	☐	☐
Seurakunnan toiminta	☐	☐	☐	☐
Järjestöjen ja yhdistysten toiminta	☐	☐	☐	☐
Kirjasto	☐	☐	☐	☐
Koulu	☐	☐	☐	☐
Lasten leikkialueet	☐	☐	☐	☐
Liikunta-, urheilu- ja vapaa-aikapalvelut	☐	☐	☐	☐
Monitoimitilaa esim. kokouksille ja tapahtumille	☐	☐	☐	☐
Ikäihmisten neuvola	☐	☐	☐	☐
Pankkiautomaatti	☐	☐	☐	☐
Pankkipalvelut	☐	☐	☐	☐
Posti / postipalvelut	☐	☐	☐	☐
Ruokakauppalpalvelut	☐	☐	☐	☐
Sähköisiä palveluita, joilla voi tilata esim. Internetin kautta tuotteet kotiovelle	☐	☐	☐	☐
Terveyspalvelut, hyvinvointiasema	☐	☐	☐	☐
Sosiaalipalvelut	☐	☐	☐	☐
Kela	☐	☐	☐	☐
Yhteinen kokoontumistila	☐	☐	☐	☐
Nettiyhteys ja opastusta siihen	☐	☐	☐	☐

Jokin _____	muu,	mikä?	☐	☐	☐	☐
----------------	------	-------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

20.

Mikä olisi itsellesi sopivin tapa liikkua toiveasuinalueellasi töihin, palveluihin ja harrastuksiin?

	Töihin	Palveluihin	Harrastuksiin	En osaa sanoa
Kävellessä	☐	☐	☐	☐
Pyöräillen	☐	☐	☐	☐
Omallalla autolla	☐	☐	☐	☐
Yhteiskäyttöauto, jonka voin varata käyttöön tarvittaessa	☐	☐	☐	☐
Linja-autolla	☐	☐	☐	☐
Kutsutaksilla	☐	☐	☐	☐
Kimppakyyti	☐	☐	☐	☐
Muuten, _____ _____	☐	☐	☐	☐

21.

Mitkä olisivat sinulle tai perheellesi kohtuulliset asumiskulut per kuukausi?

- Alle 400 €
- 401 – 450 €
- 451 – 500 €
- 501 – 550 €
- 601 – 700 €

- 701 – 900 €
- 901 – 1200 €
- Yli 1200 €

22. Jos kaikki olisi mahdollista, miten ja missä asuisit?

---

23. Koetko voivasi osallistua erilaiseen toimintaan haluamallasi tavalla?

- **Kyllä.**

Millaiseen toimintaan osallistut?

- **Ei.**

Mikä on esteenä osallistumisellesi?

Millaiseen toimintaan haluaisit osallistua? / Kenen toivoisit järjestävän toimintaa?

24.

Onko elämässäsi riittävästi yhteisöllisyyttä?

(Ihmisten välistä kohtaamista, yhdessä olemista ja tekemistä?)

Kyllä.

Millaista? (Esimerkiksi perhe, yhteisasuminen, kylä-yhteisö, naapurit, harrastus-porukka, kaveripiiri, kuntoutusryhmä, internetyhteisö ym.)

Ei.

Millaista yhteisöllisyyttä toivoisit elämääsi?

---

25. Minkälaista toimintaa toivoisit SPR:n Savitaipaleen osastolta?

---

26. Haluaisitko toimia SPR:n kouluttamana vapaaehtoisena?

Kyllä.

Minkälaisissa tehtävissä?

Ei.

Mahdollisesti, joskus myöhemmin.

Kiitos vastaamisesta!

Liite 2

KYSELY / SUVANNON YHTEINEN ARJEN OLOHUONE / KYLÄPIHATAPAHTUMA 7.8.2018

Kyselyn tuloksia hyödynnetään Saimaan Ammattikorkeakoulun Sosionomi YAMK-opin-
näytetyössä Suvannon yhteisen tilan kehittämässä. Kyselyyn vastataan anonyymisti,
taustatietoina kerätään sukupuolta ja ikää koskevat tiedot. Tiedot käsitellään luottamuk-
sellisesti. Lisätietoja: Marianne Torikka, Toimintakeskus Suvanto [REDACTED]

1. Olen

Nainen

Mies

2. Ikäni _____ vuotta

3. Mitä toivot Suvannon yhteiseltä tilalta, arjen olohuoneelta?
(Voit valita useita vaihtoehtoja.)

Paikkaa, jossa viettää aikaa – joko itsekseen tai ystävien kanssa.

Paikkaa, jossa tavata muita ihmisiä.

Paikkaa, jossa voi lukea päivän lehdet.

Mahdollisuutta osallistua toimintaa.

→ Minkälaiseen?

Kerhot

Nettiopastus, tietokoneiden ja älylaitteiden käytön

opastus

Liikuntaryhmät

Kädentaidot-ryhmät

Seurakunnan tilaisuudet

Pelien pelaaminen

Luku- tai runopiiri

Musiikki-tapahtumat

Muistia harjoittavat ryhmät

Tanssi

Jokin muu, mikä? _____

4. Minulle sopivin aukioloaika olisi: _____

5. Terveisesi Suvannon yhteisen tilan kehittäjille:

_____
_____

Kiitos vastaamisesta!

